



Namal, Yücel-Toparlak Şahin, Melek, “Zonguldak’ta Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları (1925-1938)”, *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 8/16, ss.681-706.
DOI: 10.31765/karen.1126815

Bu makale etik kurul izni ve/veya yasal/özel izin alınmasını gerektirmemektedir.
This article doesn't require ethical committee permission and/or legal/special permission.

ZONGULDAK'TA CUMHURİYET BAYRAMI KUTLAMALARI (1925-1938)*

Yücel NAMAL** - Melek TOPARLAK ŞAHİN***

* Araştırma Makalesi / Research Article

** Doç. Dr.,
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi,
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi,
Tarih Bölümü, Zonguldak/TÜRKİYE
✉ yucelnamal@hotmail.com

ORCID : 0000-0002-8074-0134

*** Öğr. Gör.,
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi,
Zonguldak/TÜRKİYE
✉ sahin_052@hotmail.com

ORCID : 0000-0002-1479-4038

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet, Zonguldak, Cumhuriyet Bayramı, Zonguldak Gazetesi, Bartın Gazetesi

Keywords: Republic, Zonguldak, Republic Day, Zonguldak Newspaper, Bartın Newspaper

Öz: Millî bayramlar, milletleri ortak değerler etrafında toplaması dolayısıyla önemli günlerdir. Osmanlı Devleti'nin ardından kurulan Yeni Türkiye Devleti 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet rejimine geçmiştir. Bayramların devlet-millet kaynaşmasına katkısı dolayısıyla 1925 yılında 29 Ekim günü Cumhuriyet Bayramı olarak kabul edilmiştir. Böylece 1925 yılından itibaren tüm yurttaki olduğu gibi Zonguldak'ta da Cumhuriyet Bayramı kutlanmıştır. Zonguldak'taki kutlamalar sadece şehir merkezinde değil ilçelerde, nahiyelerde ve köylerde de yapılmıştır. Bu kutlamaların CHP Genel Sekreterliğinden gönderilen talimatlar doğrultusunda düzenlendiğini görmekteyiz. Zonguldak'ta yapılan kutlamalarda resmî kabuller, konuşmalar, müsamereler, balolar yapılmış ve halk kürsüleri kurulmuştur. Bu çalışmada 1925-1938 yılları arasında Zonguldak'taki Cumhuriyet Bayramı kutlamalarının nasıl yapıldığı, programların içeriği ve halkın kutlamalara ilgisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca çalışmada Zonguldak'taki Cumhuriyet Bayramı kutlamalarının geçirmiş olduğu değişimler ortaya koyulmuştur. Bu çalışma başta Cumhuriyet Arşivi (BCA) olmak üzere şehirde yayımlanan Zonguldak ve Bartın gazetelerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

REPUBLIC DAY CELEBRATIONS IN ZONGULDAK (1925-1938)

Abstract: National holidays are important days as they gather nations around common values. The New Turkish State, which was established after the Ottoman Empire, transformed to the Republican regime on October 29, 1923. In 1925, 29 October was accepted as the Republic Day due to the contribution of the holidays to the unity of the state and the nation. Thus, since 1925, Republic Day has been celebrated in Zonguldak as well as in the rest of the country. Celebrations in Zonguldak were held not only in the city center but also in districts, sub-districts and villages of Zonguldak. We see that these celebrations are organized in line with the instructions sent from the CHP General Secretariat. In the celebrations which held in Zonguldak, official receptions, speeches, performances, balls were held and public rostrums were established. In this study, it was tried to determine how the Republic Day celebrations were held in Zonguldak between 1925 and 1938, the content of the programs and the interest of the people in the celebrations. In addition, the changes in the Republic Day celebrations in Zonguldak

Geliş Tarihi / Received Date: 31.08.2022

Kabul Tarihi / Accepted Date: 02.11.2022

were revealed in the study. This study has been prepared by using The Republic Archive (BCA) documents and Zonguldak and Bartın newspapers published in the city.

Giriş

Bayramlar kutlama biçimleri ve tarihsel gelişimleri açısından toplum hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Toplumların birlik ve beraberlik duygusunun yoğun olarak yaşandığı, ortak değerlerin gelecek kuşaklara aktarılması bakımından bayramlar, önemli bir role sahiptir. Bundan dolayı milletlerin tarihindeki önemli olaylar ve dönüm noktaları birçok devlet tarafından millî bayram olarak kabul edilip kutlanmıştır. Bu nedenle toplumların kendi kültürlerine ışık tutan özel günleri belli bir periyot dâhilinde kutlamaları geçmişten günümüze kadar gelen bir gelenektir. Düzenlenen her türlü eğlence faaliyetlerine kutlama diyebildiğimiz bu gelenek, Osmanlı Devleti'nde "şenlik" adıyla karşımıza çıkmış ve Farsça kökenli olmasına karşın Türkçeye de bu şekilde yerleşmiştir. "Bayram" kavramının ise, şenliğin gerçekleşmesiyle ortaya çıkan neşe ve sevinç coşkusunun yaşanmasıyla ortaya çıktığını söyleyebiliriz.¹ Aslının "Bedhrem" olduğunu düşünen Kaşgarlı Mahmut bayram kelimesine ilk kez Divan-ı Lügatit Türk'te yer vermiş ve bu kelimenin Oğuzlar tarafından "beyrem" olarak değiştirildiğini ifade etmiştir. Türklerin bayram kutlamalarının "bayram yeri" adı verilen meydanlarda kutladığı ve bu meydanların çiçeklerle donatıldığı bilgisinden yola çıkarak bayram kutlamalarının muhtemelen çiçeklerin açtığı ilkbahar mevsimine denk geldiği de Kaşgarlı Mahmut tarafından ayrıca belirtilmektedir.²

Milliyetçilik akımının beraberinde gelen millî yapılanma süreci, önündeki en büyük engel olan imparatorlukların yetkilerini millî devletlere bırakmasıyla birlikte ortaya çıkan yeni düzen, yeni istikrar kendini ispatlamanın, kendini halka kabul ettirmenin ifadesi olarak gördüğü bayrak, marş ve millî günler ulus devletlerin yapılanmasında önemli bir yere sahiptir. Millî bir yapılanmanın gereği olarak toplumun değerleri ve zaferlerinin belirli gün ve zamanlarda kutlanmasıyla oluşturulmaya çalışılan sistemi koruma ve güçlendirme çabası, kendini resmi gün ve törenlerin kutlanmasıyla göstermiştir.³ Yeni rejimler ve siyasi yapılanmalar, düzenin değiştiğini ifade etme çabasıyla birlikte yeniliklerin toplum tarafından kabulünü resmileştirme çabalarının ifadesi olan halka açık eğlence ve törenler kültürel yapının oluşmasına da öncülük etmiştir.⁴ Osmanlı Devleti'nin milliyetçi kavramı ile karşılaşmasıyla birlikte gerek devletin bekası gerekse halkın refahı doğrultusunda attığı adımlar "millî" bir anlayışa doğru gidildiğini ve bu anlayışın gelenekleri de millî bir boyuta taşıdığını göstermektedir.⁵ Osmanlı hoşgörüsünün yaşatıldığı topraklarda devletin siyasi gücünün azalmasıyla birlikte ortaya çıkan olaylar toplumun her alanında dile getirilerek halk arasında millî bir ruhun doğması sağlanmış⁶ ve bu millî ruh ileride ulus devlet anlayışının güçlenmesinde de etkili olmuştur. Bu anlayışın beraberinde getirdiği milliyetçi olgu birçok sahada olduğu gibi resmî törenlerin düzenlenmesinde de kendini göstermiştir.

II. Meşrutiyet'in ilanına kadar Osmanlı Devleti'nin kendisine has millî bir günün varlığından söz edilmemektedir. II. Meşrutiyet döneminde millî bir gün belirlemek için yapılan çalışmalar sonrasında iki farklı günün önemli olduğu üzerinde durulmuş ancak ikisi arasında tam bir ayırım yapılamadığı için hem Osmanlı Devleti'nin kuruluş günü olan 30 Aralık tarihi hem de Meşrutiyet'in ilan tarihi olan 10 Temmuz (23 Temmuz) tarihlerinde kutlamalar yapılmıştır. Millî

¹ Tekeli, 1997: 1.

² Koca, 2002: 51.

³ Bolat salman,2012:10.

⁴ Hobsbawm ve Ranger, 2006: 315.

⁵ II. Abdülhamid döneminde bu anlamda gerçekleştirilen uygulamalar hakkında geniş bilgi için bkz. Deringil, 2007.

⁶ Akşin,2001: 407

bayram (İyd-i Millî), 23 Temmuz günü, II. Meşrutiyet'in ilanından itibaren resmi olarak kutlanırken⁷ Osmanlı Devleti'nin kuruluş günü olan 30 Aralık tarihi de Osmanlı istiklal (İstiklal-i Osmani) günü olarak kutlanmıştır.⁸ 25 Haziran 1909 tarihinde Osmanlı Mebusan Meclisinde alınan kararla 10 Temmuz gününün İyd-i Millî'den olduğu kabul edilerek her yıl kutlanacağı belirtilmiştir.⁹ Bu millî bayram kutlamaları ilk zamanlarında donanma resmigeçidiyle gerçekleşmiş, İstanbul bayraklarla süslenip, caddelere taklar kurulmuş, İttihat ve Terakki Kulüplerinin etkinliğinde yoğun ilgi gören törenler düzenlenerek, sarayda da padişah tarafından ziyafet verilmiştir. Ancak, 1919 yılından itibaren, 10 Temmuz günü tören yapılması yasaklanmış, sadece resmi ve özel daireler süslenerek gece aydınlatmaları ile sınırlı kalmıştır. Cumhuriyet'in ilanından sonraki dönemlerde ise bu önemli günün İstanbul ve Ankara'da kutlandığından devlet erkânın kutlamalara iştirak ettiğinden bahsedilmektedir.¹⁰

Bağımsızlık mücadelesinin başarıyla sonuçlanmasının ardından millî egemenliği gerçekleştirme adına yaşanan gelişmeler millî bayram geleneğinin yelpazesinin genişlemesinde etkili olmuştur. Egemenliğin millete ait olduğunun ilk resmi kanıtlarından biri olan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kuruluş günü olan 23 Nisan gününün millî bayram olması mecliste gündeme geldiğinde, inkılâbın ve istiklalın öncülüğünü yapan 23 Nisan gibi günlerin milletin kalbinden doğan bayramlar olduğu ve bu özel gülerin mutlaka kutlanması gerektiği yoksa kıymetini kaybedeceği, dile getirilmiştir. Tartışmalı ve heyecanlı konuşmaların ardından 23 Nisan günü¹¹ İyd-i Millî'den yani Millî Bayramlardan biri olarak kabul edilmiştir.¹² 23 Nisan millî bayramı 1921 yılında halkın katılımıyla kutlanırken, 1922 yılında resmi ve özel müesseseler tatil edilerek Ankara'da törenlerle kutlanmıştır.¹³ 24 Ekim 1923'de, saltanatın kaldırıldığı gün olan 1 Kasım (1922) günü millî hâkimiyeti güçlendirmesi açısından önemi dile getirilmiş, bu önemli gün de "*Hâkimiyet Bayramı*" olarak kabul edilmiştir.¹⁴

Yeni Türk Devleti'nin İcra Vekilleri 26 Ekim 1924 tarihli toplantısında, meclis kararı ile Cumhuriyet'in ilanı gününe tesadüf eden 29 Ekim gününün öğle saatlerinde 101 pare top atışı ile bayram kutlamaları yapılmasına karar verirken¹⁵ 14 Aralık 1924 tarihinde ise, 29 Ekim ve 23 Nisan günlerinin millî bayram olarak kabulü için bir kanun hazırlanması gündeme gelmiş¹⁶ 8 Şubat 1925 tarihinde, hükümetin bu konuda hazırlanmış olduğu kanun teklifi meclise sunulmuştur.¹⁷ Cumhuriyet'in ilanının ardından ulusal bayram olarak 29 Ekim gününün kabulü söz konusu olmuş ve millet iradesinin tam anlamıyla gerçekleştiğinin ifadesi olan 29 Ekim günü, Meclisin 19 Nisan 1925 tarihli oturumunda, Başvekil bu konuda;

"her milletin kendine ait tek bir günü millî bayram olarak kabul ettiğini, o günün memleket içinde ve dışında yabancı elçiliklerde kutlandığı, bu günün Fransa'da 14 Temmuz, Amerika'da 24 Temmuz olduğu, Türkiye Cumhuriyeti için de bu günün Cumhuriyet'in ilan edildiği gün olan 29 Ekim olarak

⁷ Temmuzun 23'ü millî bayram olarak kabul edildiğinden yapılacak olan tebrik ve dua merasimine resmi kuruluşların hazır bulunması gerektiği şu şekilde bildirilmiştir; "Temmuz'un 23. pazar günü İyd-i Millîye'ye tesadüf olduğundan saat 10:30'da makam odasında icra edilecek resmi kutlamada herkesin hazır bulunması tebliğ edilmiştir. T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 13.113.44/18.07.1922.

⁸ Yılmaz, 2009: 83.

⁹ Düstur, Tertip 2, C.I, 10 Temmuz 1324/29 Ekim 1325, s.351.

¹⁰ Akbayrak, 1987: 34-36.

¹¹ TBMM'nin açılış günü olan 23 Nisan gününün millî bayram ilan edilmesi hakkındaki kanunun malumatı hakkında; BCA, 197.351.3/22.03.1923.

¹² TBMM Zabıt Ceridesi (ZC), 23 Nisan 1337 (1921), İçtima 24, Celse 1, C.10, s.70-74; 23 Nisan'ın İyd-i Millîye'den olduğuna dair, Osmanlıcası için bkz. TBMM, Zabıt Ceridesi (ZC), İkinci İctimâ' Senesi, İçtima 24, Cilt: 10, Celse 1, 23 Nisan 1337, s. 65-66.

¹³ Akbayrak, a.g.m., s.35.

¹⁴ TBMM Zabıt Ceridesi (ZC), Dönem 2, Cilt. 3, Birleşim 41, Tarih: 24.10.1339, s. 15-16.

¹⁵ BCA, 30.18.1.1/11.48.17.

¹⁶ BCA, 30.18.1.1/12.62.13.

¹⁷ BCA, 30.18.1.1/12.75.6/08.02.1925.

kabul edilmesi gerektiği, 23 Nisan'ın Türk inkılâp tarihinde bir merhaleyi ifade ettiğini, Cumhuriyet'in ilanı ile de bu merhalenin tamam olmuş olduğunu bu nedenle de 29 Ekim'in bayram olarak ilan edilmesi gerektiğini”

ifade etmiştir. Ardından Millî bayram merasiminin yapılacağı gün hakkında kanun kabul edilmiştir.¹⁸

29 Ekim gününün millî bayram kabulü ile ilgili 19 Nisan 1925 tarihli 628 numaralı kanunda Türkiye içerisinde ve dışında devlet adına yapılacak olan millî bayram merasiminin Cumhuriyet'in ilan edildiği 29 Ekim günü yapılacağı kesinleşmiştir. Ayrıca Cumhuriyet bayramlarında yapılacak olan merasimin nasıl gerçekleştirileceğine dair programın ise Bakanlar Kurulu tarafından hazırlanacağı bildirilmiştir.¹⁹ 29 Ekim gününün, 21 Nisan 1925 yılında kabul edilen, kararname doğrultusunda Cumhuriyet Bayramı kutlama merasimlerinin nasıl yapılacağı ve millî bayram gününün tatil günü olduğu belirlenmiştir.²⁰ İlerleyen yıllarda bayram merasimlerinde halkın da kutlamalarda bizzat katılımını sağlamak adına ve kendisini ifade etmesine yönelik olarak Cumhuriyet Halk Fırkası bayram kutlama talimatını yayınlamıştır. Bu talimat doğrultusunda Halk Kürsüleri kurulmuş ve bu kürsülerle ilgili olarak hazırlanan talimatnamede, halk kürsülerinin halkın en fazla olduğu yerlerde kurulması kararlaştırılmıştır. Bunun yanında bu halk kürsülerinin üç gün kalacağı, kadın-erkek 18 yaşından yukarı her yurttaşın halk kürsüsünden söz söyleme hakkına sahip olacağı, söylenecek nutukların, konusu inkılabın, Cumhuriyet'in ve istiklalın kıymetini, üstünlüğünü ve ehemmiyetini anlatacak tarzda olması gerektiği belirtilerek, söz alan bir kişinin konuşma süresinin en fazla bir saat olduğu da ifade edilmiştir.²¹ Millî Bayramlar ve resmî tatiller ile ilgili yeni düzenlemeler son şeklini 27 Mayıs 1935 yılında “Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun” ile almıştır. Bu kanun doğrultusunda 23 Nisan gününün “Ulusal Egemenlik Bayramı” ,29 Ekim gününün “Ulusal Bayram” ve 30 Ağustos “Zafer Bayramı”nın da kutlanacak olan günler olduğu ve bu günlerde özel kurumların kapanmasının mecbur olduğu ifade edilmiştir.²²

1. 1925 Yılı Kutlamaları

Cumhuriyet'in ilk yıldönümü meclisin 1924 yılında aldığı kararlar doğrultusunda ilk olarak 29 Ekim 1925'te kutlanmaya başlanmış ve ülkenin her köşesinde bayram heyecanı büyük bir sevinç içerisinde yaşanmıştır. Zonguldak ili de bu kutlama programlarında önde gelen illerden biri olarak, ilçe ve nahiyelerinin de katılımıyla kutlama programları hazırlayarak Cumhuriyet Bayramı'nı kutlamıştır. Cumhuriyet'in ilanının birinci yıl dönümü kutlamaları devlet tarafından yapılan düzenlemelerle gerçekleştirilmiştir. Törenlere katılım oldukça yoğun olmuş ve kutlama organizasyonları devletin kontrolünde yapılmıştır.²³ Kutlamalar sadece yeni Türkiye'nin başkenti olan Ankara ile sınırlı kalmamış, aynı coşku İstanbul ve İzmir illerinde de yaşatılmıştır.²⁴ Ülke geneli düşünüldüğünde 1925 yılı Cumhuriyet Bayramı kutlaması farklı bir yönle sahiptir diyebiliriz. Çünkü bu yıl 29 Ekim'in resmî bir bayram olarak kabul edilmesinin ilk yılıdır.²⁵

Cumhuriyet'in ikinci yıldönümü ve ilk Cumhuriyet Bayramı 1925 yılı kutlamaları Zonguldak'ta büyük bir coşkuyla kutlanmıştır. Zonguldak sokakları bayram dolayısıyla yeşil defnelerle süslenmiş ve bayram günü bütün Zonguldaklılar Hükümet Meydanında toplanmıştır. Bu özel günde bütün idarecilerin modern kılık kıyafetleriyle kutlamalara katıldığı, fesli kimsenin olmadığı dikkat çekmektedir. Bayram kutlaması Zonguldak'ta halkın yoğun ilgisiyle gerçekleşmiştir. Akşam saatlerinde şehir aydınlatılmış, fener alayları düzenlenmiş, Belediye ve Türk

¹⁸ TBMM Zabıt Ceridesi (ZC), Celse 1, İçtima 106, C.18, 19 Nisan 1341 (1925), s.164- 167.

¹⁹ Resmî ceride, 23 Nisan 1341, sayı: 96, s.129; BCA, 51.0.0.0/ 2.13.2.

²⁰ Kararname için bkz., BCA, 30.18.1.1/13.23.19.

²¹ BCA,490.1.0.0/83.310.1.

²² Resmî Gazete, Ulusal Bayram ve genel tatiller hakkında kanun, sayı.3017, no.2739,1 Haziran 1935, s.5262.

²³ Haykır ve Çevik, 2014: 197.

²⁴ Güneş ve Elmacı, 2013: 6.

²⁵ TBMM Zabıt Ceridesi (ZC), Devre 2, İçtima 106, Cilt.18, 19 Nisan 1341 (1925), s.164- 167.

Ocağı'nda yemek verilmiştir. Orta Mektepte kız ve erkek öğrencilerin katılımıyla yapılan müsamere ilgiyle izlenmiş, mektep salonu tamamen dolmuştur. Zonguldak gazetesinin ifadesiyle “*Bu gün, millî tarihin şeref ve haşmet dolu bir günü olmakla birlikte Türklüğün hakiki kurtuluş ve Türk Cumhuriyeti'nin kuruluş gününün ikinci yıl dönümüydü. Hükümet meydanlarında toplanan bütün halk tek kalp tek vicdan olmuştur*”. Zonguldak'ta bütün başlar, medeni kisvelerle(şapka) kaynaşmış, kimse fes takmamış, halk kendisine hayat veren o büyük günü kutlamıştır. 29 Ekim bayram kutlamalarında yapılan, konuşma ve temsillerde öğrencilerin kısa sürede gösterdiği kabiliyet ve muvaffakiyet derin duygular uyandırmıştır. İnkılabın ikinci yıl dönümü nedeniyle yapılan kutlamalar gerek Zonguldak'ta gerek Türkiye'de oldukça büyük ilgi görmüştür.²⁶

2. 1926 Yılı Kutlamaları

1926 yılı Cumhuriyet'in üçüncü yıldönümü ve Cumhuriyet Bayramı ikinci yıl kutlamaları 29 Ekim 1926'da tüm yurttaki olduğu gibi Zonguldak'ta da yoğun bir katılımı kutlanmıştır. Cumhuriyet Bayramı kutlama heyecanı Zonguldak gazetesinin 29 Ekim 1926 tarihli sayısında “*Bu gün Türkiye'nin Cumhuriyet'e Kavuştuğu Gündür*” başlıklı yazısıyla halka duyurulmuş, günün önemi belirtilerek, bayram günü yapılacak olan programdan bahsedilmiştir. Bu özel günün, bütün Türkiye'de büyük bir heyecanla bayram yaşattığını, Türk'ün hak, istiklal, zafere kavuştuğu an olduğunu belirtirken, millî bayram münasebetiyle büyük milletimizin bu önemli gününü tebrik ettiklerini ve bayram vesilesi ile Türkiye'nin ilk Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya telgraf gönderildiği bildirilmiştir. Ayrıca gazetede, 29 Ekim gününün bir bayram günü olarak kutlanmasındaki katkıları dile getirilen, Erkan-ı Harbiye Umumiye reisi Fevzi Paşa, Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa, muhterem Başvekilimiz İsmet Paşa Hazretleri'nin resimleri yayınlanırken, “*Türkleri zafer, istiklal, cumhuriyet ve medeniyete kavuşturan büyük paşalar*” ifadeleri kullanılarak Cumhuriyet adına yapılan fedakârlıkların altı çizilmiştir. Zonguldak 1926 yılı millî bayram merasim programına göre; Bütün cemiyetler, heyetler ve mekteplerin bahçeleri bayraklarla donatılacak, bütün ocaklar, müesseseler, memurlar saat 10:00'da belediye önünde toplanacaklardır. Oradan hareket edilerek, büyük köprüden geçilerek hükümet meydanına gidilecektir. Burada saat 11:00'da merasim başlayacaktır. Yolda Cumhuriyet Halk Fırkası ve Türk Ocağı, önlerinde mektep talebeleri, *istiklal* ve *ocak* marşlarını söyleyeceklerdir. Resmi-hususi bütün müesseseler, defne dallarıyla, bayraklarla donatılacak bütün sanat ve ticaret evleri tatil olunacak, akşam her taraf fenerlerle aydınlatılacaktır. Limandaki gemiler ve Alay sabahtan itibaren donatılacak ve saat 12:00'da 21 pare top atılmaya başlanmasına müteakip vapurlar iki dakika düdük çalacaklardır.

Merasim ise şu şekilde yapılmıştır: Kız mektebi, Cumhuriyet ve Orta Mektep'in katılımıyla İstiklal Marşı, belediye namına hitabe, kız mektebinden manzume, Cumhuriyet Halk Fırkası adına hitabet, erkek mektebinden manzume Vali Bey tarafından hitabe ve İstiklal madalyalarını takdim töreni yapılacaktır. Vilayette saat 14:00'de kabul resmi, saat 15:00'de de İncirsuyu'nda ve fırka önünde tezahürat yapılacaktır. Saat 21.00'dan sabaha kadar devam etmek üzere Türk Ocağı tarafından bir balo verilecek, yapılacak olan fener alayına kız mektebinin bütün öğrencileri katılacak, baloya sadece davetliler katılacaklardır.²⁷

29 Ekim 1926 Cumhuriyet Bayramı kutlamaları halkın yoğun katılımıyla kutlanmış, bütün resmi ve hususi daireler bu merasime katılmış, şehir baştanbaşa defne, bayraklarla süslenmiş ve binlerce kişinin katıldığı merasimde büyük bir sevinç içinde şiirler okunmuş ve konuşmalar yapılmıştır. Akşam saatlerinde de eğlence devam etmiş, fener alayları yapılmış ve öğrencilerle birlikte halk kabile halinde dolaşmıştır. Zonguldak 1926 yılı bayram kutlamalarında da Türk

²⁶ Zonguldak, 8 Kasım 1925, No: 93: 1.

²⁷ Zonguldak, 29 Ekim 1926, No: 131: 1.

Ocağının akşam saatlerinde verdiği baloya²⁸ Vali Bey ile beraber, memurlar, madenciler, tüccarlar da katılmış hatta İstanbul Ticaret Odasından gelen heyette danslara katılmıştır.

Cumhuriyet Bayramı münasebetiyle Gazi Mustafa Kemal'e çekilen telgrafta bayram merasiminin çok büyük bir ilgiyle karşılandığını, halkın hükümet önünde toplanarak hatipler tarafından büyük Türk milletinin Cumhuriyet yönetimiyle mutluluğunun devam etmesinin temenni edildiği bildirilmiştir. *Gazi'nin bu telgrafa 30 Ekim 1926 tarihinde verdiği cevabı şöyledir: "Zonguldak Valisi Hüseyin Beyefendi Cumhuriyet'in yıl dönümü münasebetiyle vuku bulan tebrikat ve izhar buyrulmuş hissiyata teşekkür ederim."* Vali Hüsnü Bey, 1926 yılındaki Cumhuriyet Bayramı kutlamaları ardından Başbakanlığa ve İçişleri Bakanlığına çektiği telgraflarla Zonguldak'ta 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı kutlamalarının halkın her kesiminden katılımıyla büyük bir kalabalık ve coşku ile kutlandığını iletmiştir.²⁹

3. 1927 Yılı Kutlamaları

Zonguldak'ta Cumhuriyet Bayramı dördüncü yıldönümü kutlama hazırlıkları günler öncesinde başlamıştır. Bu hazırlıklar arasında dikkati çeken noktalardan biri yerel basında yer alan "Himaye-i Etfal Balosu" dur. Yerel basında, kutlamalar için gerekli hazırlıkların başladığından söz edilerek, "Himaye-i Etfal Cemiyeti" nin de bayram gecesi, büyük bir balo düzenlemek için hazırlıkların başladığı haberi verilmiştir.³⁰ Bayram kutlamaları için Zonguldak çarşısı kahramanların resmi ve defne dalları ile güzel bir şekilde süslenmiş, saat ondan sonra bütün halk bayram şenliğine katılmış, yüzünde gönülden gelen gülümsemeleriyle herkes vilayet önünde toplanmıştır. Türk Ocağı Zonguldak Şubesi Başkanı Bedri Bey, Gazi Mustafa Kemal'den gelen telgrafı gençlere okumuş, hükümet temsilcisi de Cumhuriyeti ve amaçlarını anlatan bir konuşma yapmıştır. Bir kız öğrencinin şiir okumasının ardından Maden Mühendisi Okulu öğrencisi olan Behçet Kemal (Çağlar) konuşmasında "Cumhuriyeti bir güneşe benzeterek, o güneş sönmez ve sönmeyecektir" ifadeleri büyük ilgi görmüştür. Yine bu konuşmasında 23 Nisan gününü bir aydınlanma olarak görürken, 29 Ekim gününü de gerçek aydınlanma olarak dile getirmiş ve düşmanın diz çökmek zorunda kaldığından bahsetmiştir. Osmanlı döneminden bahsederek, Tanzimat ve Meşrutiyetin aydınlığına değinmiştir. Topraklarımızı istila eden düşmanların karşısına, bir düğün merasimi şevkiyle savaşa koşan askerleri dile getirerek, Lozan'ın önemini bir kere daha dile getirmiştir. Batı'ya bakan masmavi gözlerle Gazi'nin, karanlığı erittiğini, düşmanın diz çökmek zorunda kaldığını belirtirken sözlerine "Yaşasın Türkiye" diyerek son vermiştir.

Behçet Kemal (Çağlar) Bey'in konuşması halka duygu dolu anlar yaşatmış ve vatan sevgisi bir kez daha perçinlenmiştir. Bu coşkulu konuşmanın ardından Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti heyetinden başyazar Tahir Karaoğuz, yedek subay Sadık, Orman memurlarından İhsan Beylere İstiklal Madalyası verilmiştir. Akşam ise fener alayları düzenlenmiş ve bütün sokaklar sevinç nidalarıyla çalkalanmıştır. Ayrıca, İlkokul binasının büyük salonunda, Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından düzenlenen balo şenlik ve eğlence içinde sabaha kadar sürmüştür. Yapılan Cumhuriyet Bayramı kutlamaları oldukça coşkulu geçmiştir. Zonguldak'a bağlı Safranbolu'da da 1927 Cumhuriyet Bayramı bayram kutlamaları büyük bir coşkuyla geçmiş, kasaba baştanbaşa bayraklarla donatılmış, halk büyük bir heyecanla kutlama yapmış ve akşam fener alaylarıyla devam etmiştir.³¹

²⁸ Balolar 19. yüzyılın sonlarından itibaren Türkiye'de düzenlenmeye başlamıştır. Cumhuriyet'in kurulmasından sonra resmîyet ve önem kazanmış, sosyal yaşamın önemli bir parçası haline gelmiştir. Böylece Cumhuriyetle birlikte ilk resmî balo 29 Ekim 1925 tarihinde Cumhuriyet Bayramı kutlamaları çerçevesinde Ankara'da düzenlenmiştir. Baloya başta Cumhurbaşkanı olmak üzere Başbakan, Bakan, Milletvekilleri, Büyükelçiler, Ordu mensupları ve basın katılmıştır. Yine aynı yıl CHP girişimiyle illerde valilerin başkanlığında balolar düzenlenerek yaygınlaştırılmıştır. 1925 yılında Cumhuriyet Bayramı kutlamaları için düzenlenen resmî balo toplum için bir örnek oluşturmuştur. İleriki yıllarda yapılan kutlamalarda da balolar düzenlendiği görülmektedir. Ayrıca başta çeşitli kurumların yararına olmak üzere Türk Ocağı, Hilâl-i Ahmer, Himaye-i Etfal gibi kuruluşlar düzenlemiştir. Duman, 1997: 44-48.

²⁹ Zonguldak, 4 Kasım 1926, No: 132: 1.

³⁰ Zonguldak, 27 Ekim 1927, No: 174: 2.

³¹ Zonguldak, 10 Kasım 1927, No: 176: 1-3.

4. 1928 Yılı Kutlamaları

Zonguldak'ta Cumhuriyet'in beşinci yıldönümü kutlamaları büyük bir önem arz etmiş, bayram hazırlıklarına ve programlarına itina gösterilmiştir. Bu yıl yapılacak olan merasim için hazırlıklar erkenden başlamış, hazırlıklar CHF tarafından programlanmış ve Türk Ocağı da bayram akşamı için bir balo düzenleyerek, baloya ailelerle birlikte ticari, umumi bütün müesseseler, şirketler davet edilmiştir. Bu müesseseler bu güzel davetten ötürü Türk Ocağı'na tebriklerini sunmuşlardır.³² Büyük bir sevinçle karşılanan, Cumhuriyet Bayramı programı CHF tarafından hazırlanmıştır. Bu büyük bayram için Belediye, Hükümet ve CHF binası önünde büyük taklar kurulmuş ve çarşı caddesine kum dökülerek düzenlenmiştir. 29 Ekim Pazartesi günü defneyapraklarıyla donatılmış olan şehirde bir bahar havası oluşturulmaya çalışılmıştır. Bayram günü saat 10:00'da düzenlenen programda, şehirdeki bütün teşekküller, idare heyetleri, mektepliler, kayıkçılar, hamallar cemiyeti, maden ocakları işçileri, CHF hükümet binası önünde hazırlanmış daha sonra, bu merasim grubu hükümet meydanına gelmiş, polis ve jandarma burada sıralanarak meydanda halk ile yekpare kaynaşmıştır. Ön sıralarda bulunan öğrenciler söyledikleri marşlarla neşe dağıtmışlardır. Vilayet tarafından hazırlanan programda belirlenen sıraya göre daire başkanları, hususi müesseselerin müdürleri, vilayet makamına giderek tebrikte bulunmuşlardır. Daha sonra Vali Akif Bey, Millî Eğitim'den sorumlu Osman Nuri Bey meydana inerek öğrencilerle İstiklal Marş'ını söylemişlerdir.

Vali Akif Bey tarafından "Müdafaa-i Hukuk" azası Belediye Reisi Madenci Muhammed Maksud Bey'e Millî Mücadeledeki hizmetlerinden dolayı askerlik şubesi reisi Binbaşı Tayyar Bey tarafından, ihtiyat zabıtlarından muallim Fikri, Şükrü, subay vekili İhsan ve Faik Bey'e cephe gösterdikleri fedakârlıklardan dolayı, kırmızı kurdeleyle İstiklal Madalyaları takdimi yapılmıştır. Bu merasimin ardından küçük bir kız öğrenci duygularını aktarmış, ortaokul öğrencisi bir kız çocuğu da Müderris İsmail Hakkı Bey'in "*Büyük Gazi*" ye armağandaki duygularını bir armağan şeklinde sunmuştur. Maden mühendisi okulundan şair, Behçet Kemal Çağlar, bu merasimde konuşma yapmış, günün önemini dile getirerek, on dört milyon insanın kalbinin bayram dolayısıyla aynı tarihi heyecanla çarptığında bahsetmiştir. Vatan uğruna canını feda eden Şehitlerin ruhlarının bizimle yaşamaya devam ettiğini, Cumhuriyet'in kalplere kazındığını onu çıkarıp atmanın asla mümkün olmayacağını söylemiştir. Cumhuriyeti derinden kavramış gençlerin temsilcisi olmuş ve heyecanlı konuşması büyük alkış almıştır. Sözlerine ise "*Yaşasın Cumhuriyet*" diyerek son vermiştir. CHF vilayet mutemedi olan İbrahim Ethem Bey'de hükümete şükranlarına sunarak, gençlerin bu güzel sözlerinin üstüne bir şey demeyeceğini söyleyerek, kürsüden inmiştir. Daha sonra Vali Akif Bey konuşmasında, Cumhuriyet'in beşinci yıl dönümünü kutlayarak, şerefle dalgalanan, yükselen Türk Bayrağı'nın etrafında toplanan kadın, erkek, genç nesilleri hükümet adına selamlamış ve sözlerini Cumhuriyet'in milletimizin zaferleri sonrasında elde edilen değişmez bir netice olduğunu söyleyen Akif Bey, M. Kemal'i "*Büyük Adam*" olarak niteledikten sonra, onun millî hâkimiyete ebediyen sadık kalacağına dair yemin ettiğinden söz etmiştir. Yeni Türk harflerinin kabulünün milletimizi medeni bir yapıya kavuşturduğunu, bu bayrak altında bulunan insanları değişeceğini fakat Cumhuriyet ve Vatan'ın daim kalacağını belirterek konuşmasını sonlandırmıştır.³³ Konuşma sonrasında Vali Bey'e hürmetler dile getirildikten sonra öğrencilerin faaliyetleriyle merasime son verilmiştir.

Cumhuriyet'in beşinci yıl dönümü münasebetiyle, Zonguldak Valisi Akif Bey'in Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal'e gönderdiği telgraf şöyledir;³⁴ *Ankara Reisi Cumhur hazretlerine; "Cumhuriyet'in tesisinin yıl dönümü dolayısıyla Zonguldak vilayeti halkının ve memurlarının gönülden muhabbet, şükran ve layezal tecillerini taazzümlerimle arz eylerim efendim."*

³² Zonguldak, 21 Ekim 1928, No: 216: 1.

³³ Zonguldak, 4 Kasım 1928 No: 218: 1.

³⁴ Zonguldak, 4 Kasım 1928, No: 218: 2-3.

Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla Zonguldak Belediye Başkanı Bedri Bey'in Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal'e gönderdiği telgraf ise şöyledir; *Ankara Reisi Cumhur hazretlerine; "Büyük dehamızın en kuvvetli eserinden biri olan Cumhuriyet idaresinin yıl dönümünü büyük bir sevinç ile te'sid eden Zonguldaklıların bütün tezahürlerinde sevgili Reisi Cumhurlarına minnet ve şükranlarını tekrarladıklarını arz ederim efendi hazretleri."* Cumhuriyet Bayramı kutlamaları dolayısıyla Zonguldak'tan gelen telgraflara Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal'in cevabi telgrafı ise şöyledir; *"Zonguldak Valisi Akif beyefendi, Cumhuriyet Bayramı münasebetiyle tebriğinize teşekkür ederim efendim."* Çekilen bu telgrafların yeni harflerle yazılmış olması, bayram coşkusunun yanında inkılap heyecanının da yaşandığının göstergesidir.

5. 1929 Yılı Kutlamaları

Zonguldak'ta Cumhuriyet'in altıncı yıldönümü³⁵ kutlaması, 29 Ekim salı günü bayram programına göre, saat 10:00'da Zonguldak valiliğinde resmîkabuller ve tebriklerle başlamıştır. Saat 10:30'da bütün memurlar, eşraf ve halk Hükümet konağı önünde toplanmıştır. Cumhuriyet Bayramı kutlaması İstiklal Marşı ile başlamış, ardından vatani hizmetlerde bulunan bazı kişilere İstiklal Madalyası takdimi yapılmıştır. Ayrıca geçen yıl Millet Mekteplerinden birincilikle çıkan üç öğrenciye Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın imzaladığı Teşkilatı Esasiye Kanunlarını içeren kitap hediye edilmiştir. Törende sivil toplum kuruluşları, okullar ve halk adına yapılan konuşmalar ardından Zonguldak Valisi Akif Bey şu konuşmayı yapmıştır:

"Aziz vatandaşlarım, Mübaccel Cumhuriyetimizin kuruluşunun altıncı yıl dönümünde gönüllerden coşup gelen hararetleli tezahürleri sürur ve iptihaç ile karşılar ve vatani kurtaran Cumhuriyetin büyük müessis ve reisimiz Gazi Mustafa Kemal'in bütün memleketin ittifak ile itimadını kazanan muvaffak hükümetin şadü bahtiyar mümessili sıfatıyla temiz ve çalışkan Zonguldaklı vatandaşlarımı sevimli mektepli yavrularımızı ve Türk gençliğini muhabbetle selamlarım. Sevgili vatanımızı düşmandan kurtaran, yabancı unsurları ve çalışanların sırtından geçinenleri kovan, tekkeleri, bu tembellik yuvalarını kapatan, milletimizi ortaçağdan kalma köhne ananelerden sıyrarak okuyup yazmayı kolaylaştıran, kadın, erkek alın teriyle serbest çalışıp kazanacakların önündeki bütün engelleri yıkan ve cihanda sulh ve dirliğin asayişinde hürriyeti, muvasatı, uhuvveti temin ederek Türklüğü medeni Avrupa milletlerinin safları arasına katan Cumhuriyetimizin hazırlandığı ve kurulduğu günden bu güne kadar yıldan yıla ilim sanat ve umran eserlerinin yükseldiğine ve çoğaldığına şahit olan bu iş ve çalışma muhitinde azimli ve nezih halkımız Cumhuriyet'in kadrini bilmek münevverlerin mesaisini takdir etmek ve onlara müzahir olmak hususlarında en ileri sıraları almaktadır. Damarlarında Gazinin tebcil ettiği temiz kanı taşıyan asil Türk milleti arasında büyük dâhisinin kudretli eliyle tutulan ve bütün dünya milletlerine gıpta verecek ittihat ve tesanüt payidar oldukça, güzel vatanımız daima şen ve mes'ut olacaktır. Yaşasın vatan, yaşasın Cumhuriyet yaşasın Gazi Mustafa Kemal bayramımız kutlu olsun vatandaşlar."

Zonguldak'ta Cumhuriyet Bayramı kutlamaları, vilayet merkezinde çok coşkulu bir surette kutlanırken, Safranbolu'da da Cumhuriyet Bayramı kutlamaları için hazırlıklar iki üç gün önceden başlamış, her yere taklar kurulmuş, her taraf bayraklarla ve Gazi'nin resimleriyle donatılmıştır. Bayram merasimi saat 11:00'da başlamış ve Kaymakam Fuat Bey'in Cumhuriyet'in önemini anlatan konuşmasının ardından, Millî Eğitim memuru Hilmi Bey harf inkılabı ve millet mekteplerini konu alan bir konuşma yapmıştır. Öğrencilerin manzumeleri ve marşların ardından Millet Mekteplerinde başarılı olanlara Gazi'nin imzaladığı kitaplar hediye edilmiştir. Daha sonra kaymakamlık makamında tebrikat yapılmış ve akşamleyin fener alayları düzenlenmiştir. Zonguldak'ın ilçelerinden olan Çaycuma'da ise bayram kutlamaları çok yoğun bir şekilde kutlanmış, bununla birlikte Belediye ve Gençler Birliğinden Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal'e, Başbakan İsmet İnönü'ye, Meclis Başkanı Kazım Paşa'ya, Vali Akif Bey'e ve Kaymakam

³⁵ Cumhuriyet'in ilanının altıncı yıl dönümü olması sebebiyle 1929 yılı Cumhuriyet Bayramı kutlaması 29 Ekim 1929 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nin ilk sayfasında şu başlıkla yer almıştır; "Bugün bayramların bayramıdır. Altı senede yapılan işler, altı asıra sığmayacak kadar mühim ve muazzamdır" bu söylemden de anlaşıldığı gibi altı yıllık kısa bir sürede yapılan yenilikler ve ilerlemelerin de altı çizilerek Cumhuriyet'in getirmiş olduğu medeniyete minnet duyulmuştur. Cumhuriyet, 29 Ekim 1929, s.1.

Lütfi Bey'e (Devrek Kaymakamı) tebrik telgrafı çekilmiştir. Akşam saatlerinde gençler ve öğrencilerin katılımıyla etkinlikler düzenlenmiştir.³⁶

Zonguldak'ın ilçesi, Bartın'a bağlı Kurucaşile'de de Cumhuriyet Bayramı kutlamaları çok yoğun bir şekilde geçmiştir. Kurucaşile'de taklar kurularak nahiye süslenmiş, törende nahiye müdürü Süreyya Bey tarafından Cumhuriyet Bayramı'yla ilgili konuşma yapılmış, akşamüzeri de nahiye fener alayı yapılmıştır. Bartın'da da Cumhuriyet Bayramının altıncı yıldönümü kutlamaları için birkaç gün öncesinde hazırlıklara başlanmıştır. Bayram günü CHF'sı, Hilâl-i Ahmer Cemiyeti, Muallimler Birliği ve Himaye-i Etfal Cemiyeti'nin katılımıyla Bartın CHF'sı binası önünde ve Belediye Caddesinde gösteriler yapılmıştır. Bayram nedeniyle başta CHF binası önünde olmak üzere Hükümet konağı, belediye binası, Tayyare Cemiyeti, İtfaiye garajı önünde ve Piryancılar caddesinde taklar konularak sokaklar defnelerle süslenmiştir. Bayram sabahı saat 10:30'da öğrenciler büyük bir alay halinde ve önlerinde cumhuriyetle ilgili süsleri taşıyan otomobille Asma'dan meydana doğru hareket etmişlerdir. Meydanda, okullar millî marşları okuduğu sırada kaymakamlık binasında ise Kaymakam Arif Bey resmîkabulleri almıştır. Kaymakamlıktaki bayramlaşmanın ardından memurlar ve eşraf Kaymakam Arif Beyle birlikte meydana inmiştir. Ardından Cumhuriyet ve Asma Mekteplerinden iki kız öğrenci manzumeler okumuş sonrasında öğretmen Haydar Bey, Müdde-i Umumi Muavini Sabri Bey konuşmalar yapmıştır. Konuşmalardan sonra öğretmen Hüsnüye Hanım yeni harfler ve 1 Kasım'da açılacak Millet Mektepleri hakkında konuşma yapmıştır. Konuşmanın ardından imzalı *Teşkilatı Esasiye Kanunları* kitabı sahiplerine verilmiştir. Törenin bittiği yine fişeklerle duyurulmuş, halk tören meydanından ayrılmıştır. Bayram akşamı, çevre köylerden insanların şenliği görmek için kasabaya gelmesiyle daha kalabalık bir şekilde coşku içinde fişekler atılarak kutlanmıştır. Fener alayı, itfaiye ve öğrencilerden oluşan alay caddelerde dolaşmıştır. Ardından CHF'sı binası önünde fener alayı durmuştur. Fırka'nın balkonundan Müdde-i Umumi Sabri Bey ateşli bir konuşma yapmış, Cumhuriyet'in ne demek olduğunu ve hükümetin yaptığı yenilikleri açıklamıştır. Konuşmanın ardından CHF'sı salonunda toplanan öğrenciler müsamerelerini sunmuştur. Bartın gazetesi 1929 yılına ait "*Cumhuriyet Bayramı*" başlıklı yazısında bu yıl yapılan bayram etkinliğinin diğer yıllara göre daha coşkulu olduğunu yazmıştır.³⁷

6. 1930 Yılı Kutlamaları

Zonguldak'ta Cumhuriyet'in yedinci yıldönümü kutlamaları önceki yıllara göre daha çeşitli etkinliklerle kutlanmıştır. Bu bağlamda Fenerbahçe ile Maden Mühendisi Okulu futbol müsabakası, izcilerin gösterisi ve müsamereler düzenlenmiştir. Cumhuriyet Bayramı coşkusu Zonguldak'ın nahiyesi olan Beycuma'da da büyük bir heyecan ve hazırlık içerisinde kutlanmıştır. Bayram coşkusuyla okullar, nahiye konağı, dükkânlar bayraklar ve dallar ile süslenirken özellikle okul çocuklarının söylemiş olduğu şarkılar ve nutuklar her yeri inletmiştir. Nahiye müdürü Celal Bey de bu etkinliklere bizzat katılım sağlamış ve Cumhuriyet hükümetini, genç nesli selamlayarak hürmetlerini sunmuştur.³⁸ Zonguldak'ın Bartın ilçesinde ise Cumhuriyet Bayramının yedinci yıldönümü kutlamaları çarşamba günü yapılmış, her yıl olduğu gibi bu yıl yapılacak kutlamalara yoğun bir katılım olması için hazırlıkların devam ettiğinden, çarşıda takların kurulduğundan, programın hazır olduğundan, merasimin gecede devam edeceğinden gazete haberlerinde dile getirilmiştir.³⁹

Bartın'da 29 Ekim 1930 Çarşamba günü gerçekleşen Cumhuriyet Bayramı kutlamalarında daha önceden hazırlanan program dâhilinde saat 10:00'da Kaymakamlık makamında resmîkabul yapılırken, bütün okulların katılımıyla ve önde iki araç ile birlikte alay, Asma okulunun önünden Hükümet binasına kadar gelerek burada yerlerini almışlardır. Tebriklerin ardından bütün

³⁶ Bartın, 4 Kasım 1929, No: 218: 1.2.3.

³⁷ Bartın, 11 Kasım 1929 No: 219: 1-3.

³⁸ Bartın, 10 Kasım 1930, No: 269: 2.

³⁹ Bartın, 27 Ekim 1930, No: 267: 1.

memur ve teşekküllerin erkânı hükümet önüne inmiş, merasime İstiklal Marşı ile başlamışlardır. Ardından öğrenciler nutuklar söylemişlerdir. Öğretmen Nihal Hanım'ın konuşmasının ardından Belediye Başkanı Kemal Bey şu konuşmayı yapmıştır:

Muhterem hanım ve beyefendiler, “Bizi demokrat idareye geçiren aziz Cumhuriyetimizin 8. yıl dönümünü idrak ediyoruz. Cumhuriyet idaresi, Türk Milletinin uzun asırlar mevcudiyetinin haberdar olmadığı, fakat hadiselerin tesiriyle siyasi tahakkümler altında ezildiğini hissettiği karanlık devirden sızan bir ihtiyaç hülasasıdır... Büyük Gazi, aziz Türk milletine dünya yüzünde hayat bahş etmiş, devletler manzumesinde Türklüğü; devlet işlerinde Türk gençliğini yükseğe çıkarmıştır... Genç Türkiye, artık sakim usullerin; aciz ve ibtidai telkinatın esiri olmaktan tamamen uzaklaştı. Türk gençliğinin ölmez ve yılmaz azim idaresidir ki 8 sene içinde en büyük inkılapları müsmirs ve müsbet neticeye erdirdi... Genç Türkiye Cumhuriyeti ve Cumhuriyeti Gazinin vediası olarak kendine maleden Türk gençliği inkılap icabatının bütün sırları üzerinde dikkatli ve itinalı tedbirlerle halkın efkârını yeni idarenin sistemleri etrafına toplamak için çok çalıştı”

Kemal Bey'in konuşmasının ardından Kaymakam Tevfik Bey'in heyecanlı konuşması da coşkuyla alkışlanmıştır. Kaymakam Bey'in konuşmasının halk üzerine oldukça etkili olmuştur. Merasime öğrencilerin söylediği Cumhuriyet marşıyla son verilmiş ve kalabalık dağılmıştır. Akşam da bayram coşkusu devam etmiş, Asma okulunda toplanan fener alayı saat 18:00'da Asmadan hareket ederek yukarı çarşıdan Karakaş caddesini ve Su Terazisi sokağını takip ederek Tayyare Cemiyetini ziyaret edip oradan Belediye sokağının başındaki elektriklerle süslenmiş takın altından geçerek, Belediye önüne gelmiş ve oradan da Paşa sokağını tabip ederek Askerlik şubesine hareket etmiştir. Hükümet caddesini takip eden alay, CHF' nın önüne gelmiş, burada da öğrenci ve öğretmenler tarafından nutuklar okunmuştur. Halkın bu coşkulu kutlama merasimi saat 10:00'a kadar devam etmiştir.⁴⁰

7. 1931 Yılı Kutlamaları

Cumhuriyet Bayramının sekizinci yıl dönümü kutlamaları 29 Ekim 1931 Perşembe günü, Zonguldak ve çevresinde büyük bir coşkuyla kutlanmış, her taraf bayrak ve defne dalları ile süslenmiştir. Hükümet binasının önünde yapılan merasime, memurlar, esnaf, halk, öğrenciler, cemiyetler, maden işçileri katılmış bayram sevinci oldukça parlak bir şekilde yaşanmıştır. Öğrencilerin okuduğu şiirlerin ardından belediye başkanı Nihat Bey ve partiyi temsilen Rafet Bey'in konuşmalarıyla günün önemi dile getirilmiştir. Gazi'ye duyulan saygı ve İnkılap büyüklüklerine olan samimi duygulara değinilmiştir. Halkevi balkonundan bir grup genç müzik eşliğinde İstiklal Marşını söylemiş ve millî havalarımızı seslendirmişlerdir. Bu arada vapurlar da düdükle çalarak şenliğe eşlik etmiştir. Elektrikle aydınlatılan Zonguldak caddelerinde akşamları fener alayları düzenlenmiş, halk geç vakitlere kadar millî oyunları oynayarak sevinç içinde eğlenmiştir. Ayrıca, Cumhuriyet Bayramı münasebetiyle de CHF tarafından balo düzenlenmiş, baloya İstanbul'dan caz takımı getirilmiştir. Mevsimin ilk balosu olan balodaki nezaket ve intizam ayrıca belirtilmiştir. Zonguldak Valisi Arif Bey, Gazi Mustafa Kemal'e bayram tebrik telgrafı göndererek şükranlarını iletirken, Gazi'de tebrik telgrafına aynı hassasiyetle cevap vermiş ve Vali Arif Bey'i tebrik etmiştir.⁴¹

8. 1932 Yılı Kutlamaları

Zonguldak'ta Cumhuriyet Bayramının dokuzuncu yıldönümü kutlama hazırlıkları günler öncesinde başlamıştır. 1932'de yapılan Cumhuriyet Bayramı kutlamaları bir önceki yıla nazaran daha coşkun bir heyecan içinde kutlanmış, şehir bayraklarla, defne dallarıyla donatılarak CHF ve belediye binaları önüne taklar kurulmuştur. Yeni hükümet konağının önünde büyük bir kalabalık oluşmuş, Zonguldak halkevi bandosunun eşliğinde İstiklal Marşı söylenmiş ve ardından Vali Mehmet Halit Bey, konuşma yaparak, yeni hükümet binasının açılışını yapmışlardır. Hükümet binasının açılışı özellikle bayram kutlamalarına yetiştirilmeye çalışılmış ve Vali Bey

⁴⁰ Bartın, 3 Kasım 1930, No: 268: 1.; Bartın, 3 Kasım 1930, No: 268: 2-3.

⁴¹ Zonguldak, 1 Kasım 1931, No: 320: 1.

tarafından bizzat binanın yapımı takip edilerek bayram öncesinde hükümet konağının bayrama yetiştirileceği haberi verilmiştir.⁴² Bayram için yapılan hazırlıklarla ilgili gerek şehir merkezinde gerekse diğer bölgelerde hazırlıklar büyük bir heyecanla devam etmiştir.⁴³

29 Ekim Cumartesi günü kutlanacak olan bayram programı için takların kurulacağı, binaların elektriklerle donatılacağı, yeni hükümet binasının salonunda balo verileceği daha önceden bildirilirken, ayrıca İstanbul'dan caz grubu getirileceğinin, halkevi güzel sanatlar musiki şubesinin bayrama kadar çalışmalarının devam edeceği de duyurulmuştur.⁴⁴

CHF Zonguldak başkanının yaptığı konuşma sonrasında halk kendini tutamamış, gözyaşlarına boğulmuştur. Belediye Başkanın konuşmasının ardından, öğrenciler şiirler okumuş daha sonra da pek parlak bir şekilde gerçekleşen geçit resmine polis ve jandarma güçleri, okul öğrencileri, kağıt arabasıyla kahraman kadınlarımızı ve çocuklarımızı canlandıran kabile, Cumhuriyet perilerini taşıyan araba ve inkılap silsilesinin temsili coşkulu bir şekilde alkışlanmıştır. Vapurların ve arabaların düdüğü çalmasıyla birlikte toplar atılmış ve o gün sabahtan akşama kadar bütün şehir bayramı coşkuyla kutlanmıştır. Elektrik süsleriyle donatılan şehirde halk, halkevi balkonundan ve bazı yerlerde halkevi bandosu tarafından çalınan müziklerle gece yarısına kadar eğlenmiştir. Akşamleyin yakılan meşalelerle birlikte, alaylar eşliğinde fişekler atılmış ve halk caddelere sığmayacak kadar büyük bir kalabalık oluşturmuştur. CHF tarafından, yeni hükümet binasının üst salonunda bayram dolayısıyla verilen baloya Vali Bey, Belediye başkanı, CHF başkanıyla birlikte şehrin ileri gelen aileleri ve yabancı misafirler iştirak etmişler ve balo sabaha kadar devam etmiştir. Zonguldak'ın Kozlu nahiyesinde de aynı şekilde kutlana bayram kutlamalarında, nahiyeye müdürü ve öğretmenler tarafından yapılan konuşmaların ardından halk motor ve otomobillerle Zonguldak'a giderek bayram kutlamalarına katılmışlardır. Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla, Gazi Mustafa Kemal'e Zonguldak halkı adına yazılan tebrik telgrafı ise Gazi tarafından büyük bir memnuniyetle karşılanmış ve Gazi şu telgrafı göndermiştir; *"Bayramının yıl dönümünü kutlayan telyazılarınızdan ve hakkımda gösterdiğiniz temiz duygudan pek sevindim. Teşekkür eder ve ben sizi kutlarım."* buyurmuşlardır. Bu telgrafla birlikte, Zonguldak halkına, diğer devlet ileri gelenleri de aynı şekilde güzel dileklerini bildirmişlerdir.⁴⁵

9. 1933 Yılı Kutlamaları

1933 yılı Cumhuriyet Bayramı'nda, Cumhuriyet'in onuncu yılını kutlama programlarının daha önceki kutlama programlarından farklı yönü bu yıl yapılacak olan kutlamaların devlet düzeyinde gerçekleşmesidir. Hükümet bu konuda oldukça hassas davranmış ve *"Cumhuriyet İlanının Onuncu Yıldönümü Kutlama Kanunu"* adı altında bir kanunla yapılacak olan hazırlıklara resmiyet kazandırmıştır.⁴⁶

Cumhuriyet Bayramı Onuncu yıl kutlamalarında gerçekleştirilen bir ilk ise, bayram günlerinde halk kürsülerinin kurulmasıdır. CHF halkın Cumhuriyet heyecanını halkın bizzat duyguları aktararak yaşama imkânı vermiş ve halk kürsülerini kurmuştur. CHF teşkilatı olan yerlerde halk kürsüleri açılacak ve üç gün süresince halk kürsüleri inkılabı bağlı vatandaşlara açık tutulacaktı.⁴⁷

1933 yılı kutlamaları ülke genelinde düzenlenen merasim ve konuşmalarla sınırlı kalmamış ayrıca Cumhuriyet'in onuncu yılı olmasının önemini ve Cumhuriyet'in önemini belirtmek için bir dizi yayın yapılmıştır.⁴⁸ Bu yayınlardan bir tanesi olan *"Cumhuriyet'in On Yılında Zonguldak ve*

⁴² Zonguldak, 16 Ekim 1932, No: 347: 1.

⁴³ Zonguldak, 19 Ekim 1932, No: 348: 1.

⁴⁴ Zonguldak, 26 Ekim 1932, No: 349: 1.

⁴⁵ Zonguldak, 16 Kasım 1932, No: 351: 1.

⁴⁶ Demirhan, 1999: 38.; Düstur, Tertip 3, C.14,1954, s.555.

⁴⁷ Doğaner, 2007: 131.

⁴⁸ Çıkla,2006: 46.

Maden Kömür Havzası” adlı eser de Zonguldak Ticaret ve Sanayi Odası tarafından bastırılmış ve burada Zonguldak’ın iktisadi ve sosyal gelişmesinin on yıl içindeki durumu dile getirilmiştir.⁴⁹

Ülkenin dört bir yerinde yapılacak olan, bayram kutlama merasimi için hazırlıklar çok önceden başlamış ve onuncu yıl kutlamaları için kutlama kanunda belirtildiği gibi, merkeze bağlı bir Yüksek Komisyon kurulmuş ve ayrıca diğer illerde bu işlerle ilgilenecek komite ve heyetler oluşturulmuştur.⁵⁰Bu doğrultuda kutlama komiteleri kurulmuş, bütün kaza ve illerde kutlama komiteleri oluşturulmuştur. Zonguldak’ın ilçesi olan Batın’da da Kaymakam Bey’in kontrolünde kurulan komite, bayram kutlama programının hazırlıklarını gerçekleştirmiştir.⁵¹

Bartın gazetesi sahibi ve başmuharrir İbrahim Cemal Bey (6 Eylül 1933) 412 sayılı Bartın gazetesi “*Millî Bayramlar Halk Ruhuna Kaynaşmalı*” başlıklı yazısında millî bayramların önemli olduğunu belirten fikirlerini halk ile paylaşmak istemiş ve bu konudaki düşüncelerini yazıya dökmüştür. Yazısında Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan bayramı, Zafer Bayramı gibi senede birkaç millî günümüz olduğunu ve bu günlerde yapılan merasim ve kutlamaların kâfi olup olmadığını dile getirmiştir. Millî bayramların merasim ve şenlik kapsamının dışında halkın hususi hayatına karışmasını ve halk ruhuyla kaynaşmasını arzu ettiğini belirtmiştir. Asırların yadigarı olan dini bayramlarımızın her aile tarafından saygıyla kutlandığını, insanların birbirlerini ziyaret etmek için dini bayramların bir fırsat oluşturduğunu, yeni kıyafetler, değişik lezzetlere ortam hazırladığını dile getirerek aynı coşkunun aynı hazırlıkların millî bayramlarımız içinde yapılmasını arzu ettiğini, halkın ruhuna kaynaşan dini bayramların ailevi bir mahiyet kazandığını millî bayramlarımızın da ailevi bir mahiyet kazanmasının gerektiğini, millî varlığını kendi kudretiyle kurtaran bir milletin millî bayramlarını öncelikle evlerinde, aile içinde kutlamaları gerektiğini vurgulamıştır. Bu arada bayram hazırlıkları hararetle devam etmiş, komiteler raporlarını hazırlamış, kutlama komitesine vermiş, kutlama komitesi de raporları idare ve yardım komitesine vermiştir.⁵²

Cumhuriyet’in onuncu yıl kutlamaları, Ankara’da Yüksek Kutlama Komisyonuna bağlı bir şekilde kutlama komitesinin çalışmalarıyla hummalı bir hazırlık içinde düzenlenmiştir. Hem İl’de hem de kazalarda idari takip altında yürütülen hazırlıklara, üç gün üç gece sürecek olan bayram merasiminin parlak ve neşeli geçmesi için oldukça itina gösterilmiştir. İlkokul ve Ortaokul öğrencileri tarafından düzenlenecek olan müsamerelerde piyesler oynanacak, şehrin belli yerlerinde taklar kurulacak, süslemeler için çok sayıda bayrak ve fener ısmarlanacak, Cumhuriyet Bayramının önemine uygun bir şekilde afişler hazırlanacak ve bu afişler bir gecede belirlenen yerlere asılacaktı. Ayrıca Bartın CHF tarafından ısmarlanan on bir parçalık şehir bandosu gelecek ve bayrama kadar hem geçit resmi için hem de konser vermek için hazırlanacaktı. Önemli hazırlıklardan biri de Cumhuriyet’in *Onuncu Yıl Marşı* Ortaokul müzik öğretmeni Fahri Bey tarafından öğrencilere öğretilecek bunun yanında İstiklal Marşı da halkın katılımını sağlamak için halka öğretilecektir. Bu arada hazırlıklar yapılırken kaza kutlama komitesinin, köylerde yapılacak akşam kutlamalarında yabancı malı olan petrol yerine çıra ve çalı kullanılmasını istemesi de dikkati çekmektedir.⁵³

Cumhuriyet Bayramı’na on sekiz gün kala kutlama faaliyetlerinin artmış, çarşıda taklar kurulmuş, çarşıdan başka evler de süslenerek, halkın kutlamalara katılımının önemli olduğu hatta resmî kurumların katılımından daha fazla önem arz ettiği dile getirilmiştir. Kutlamalar için, bayraklar, ampuller ve diğer bütün levazımın sipariş edilmiş, onuncu yıl marşının güftesi ve

⁴⁹ Zonguldak Ticaret ve Sanayi Odası başkanı Hüseyin Fehmi İmer bu eserin bir adedini Onuncu yıl kutlamalarından sorumlu olan Yüksek Komisyonun başkanı Kütahya Milletvekili Recep Bey’e göndermiştir. Cumhuriyet’in On yılında Zonguldak ve Maden Kömürü Havzası, Zonguldak Ticaret ve Sanayi Odası Yayını, Sanayi-i Nefise Matbaası, İstanbul 1933, s.1-303; BCA, 490.1/ 1149.33.1/ Ek: 62.

⁵⁰ Resmî Gazete, “Cumhuriyet İlanının Onuncu Yıl Dönümü Kutlama Kanunu”, Kanun No 2305, Sayı 2437 (26 Haziran 1933), s.1.

⁵¹ Bartın, 15 Ağustos 1933, No: 409: 2.

⁵² Bartın, 6 Eylül 1933, No: 412: 1-3.

⁵³ Bartın, 3 Ekim 1933, No: 416: 1.

notası şehrin her yerine dağıtılarak marşın öğretilmesine çalışılmıştır. Konuşma için şehrin belli yerlerinde on bir kürsü yeri belirlenmiş, bir o kadar da *Cumhuriyet Halk Kürsüsü* ısmarlanmıştır. Bayramda, bin fakir çocuk giydirmek amaçlı Halkevi tarafından ısmarlanan kumaşlar gelmiş ve dikilmeye başlanmıştır. Yerel basında “*Türkiye Tek Bir Kalp Gibi Çarpıyor*” başlığı altında dile getirilen kutlama heyecanının oldukça dikkat çekicidir. Üç gün boyunca süren kutlamalarda Türk Milleti'nin cihan tarafından saygı duyulan bir millet haline gelmiş olması ve on yıl öncesindeki şartlara rağmen doğan “*Türkiye Cumhuriyeti*” mucizesi sürekli dile getirilmiş ve Atatürk'ün Türk milletinin bu günlere gelmesindeki çabalarının ne kadar çok önem arz ettiği göz önünde bulundurularak bu günlere nasıl geldiğimizden bahsedilmiştir. Bayramın üçüncü günü olmasına rağmen heyecanın devam ettiği, bayram için on iki-on üç tak kurulması düşünülürken kurulan tak sayısı yüz elliye geçmiş, evler bayrak ve defne dalları ile süslenmiş, caddeleler kırmızı-beyaz renklerle ve yeşilliklerle donatılmıştır. Bayram sabahı, üç gündür yağan yağmurun dinmesi de bayramın uğurlu olarak görülmesine sebebiyet vermiştir.⁵⁴

Bayramın birinci günü, merasim şehir bandosunun çaldığı İstiklal Marşı ile 10.00'da başlamış, Kaymakam Nazif Bey kürsüye çıkarak merasimi açmış ve konuşmasında “*Mütareke*” den, “*Sevr*” den bahsederek Cumhuriyet'in faziletine, Gazi'nin eserinin büyüklüğüne değinmiştir. Konuşmanın ardından şehir bandosu Onuncu Yıl Marşı'nı çalmış, bütün halk ve öğrenciler de katılım sağlamıştır. Öğleden sonra ise on dört köy okulunun açılışının yanında üç köprü'nün de açılışı ve *Hapishane İş Yurdu*'nun açılış merasimi yapılmıştır. Bando son olarak İzmir Marşı'nı çalmış, fişekler atılmış, geçit resmi yapılmış ve böylece o günkü merasim sona ermiştir. O günkü kalabalık öyle bir hayretle karşılanmış ki, Bartın'da bu kadar insanın var olduğuna bile inanmakta zorlanmışlardır. Akşam saatlerinde lüks lambalar ve binlerce fener ile ışıklandırılan şehir harika bir görünüm kazanmış akşam da belediye tarafından bir ziyafet verilmiştir. İkinci gün, öğleden önce Cumhuriyet Meydanı'nda Ankara'da kurulacak olan Cumhuriyet Abidesi için “*toprak alma*” merasimi yapılmış ardından Kaymakam Bey kürsüye çıkarak abide için verilen toprağın ulu Gazi'ye armağan olduğu belirtmiş ardından alınan toprak merasimle bir torbaya konularak mühürlenmiştir. CHF adına bir konuşma yapılmasının ardından, Ortaokul öğretmenlerinin ve şube müdürünün konuşması da alkışlarla büyük ilgi görmüştür. Özellikle öğretmen olan Perihan Hanım'ın, kadınlara yönelik inkılap hareketlerinden bahsetmesi çok fazla alkışlanmıştır. Merasim boyunca bando *Cumhuriyet Marşı*'nı çalmış ve merasim öncesinde, sonrasında fişekler atılmıştır. Öğleden sonra Cumhuriyet meydanında kürsüye çıkan Savcı Sırrı Bey Cumhuriyet öncesi hukuk anlayışı ile Cumhuriyet sonrası hukuk anlayışından, kanunlardan bahsetmiştir. Aynı şekilde on yıl öncesini mukayese yapan Doktor Hakkı Kazım Bey de çok alkış almıştır. Konuşmalar arasında öğrenciler de şiirler okumuş, konuşmalar bittiğinde halk dağılmıştır. Bu coşkulu kutlamalar akşam saatlerinde de devam etmiş hava fişekleri, maytaplar yakılarak bayram gece yarısına kadar sürmüş yine ikinci akşam da CHF tarafından yemek verilmiştir. Bayramın üçüncü günü de bayram neşesi halkın yoğun katılımıyla devam etmiştir. Bayram için hazırlanan müsamereler, İlkokul öğrencileri, Gençler Birliği Temsil Heyeti, Ortaokul öğrencileri tarafından sahnelenmiştir. Bayramın üçüncü gecesini de İstiklal Okulu salonunda Cumhuriyet balosu verilmiş ve bayram münasebetiyle okullarda sergi düzenlenmiştir. Ayrıca, Hükümet, Belediye, CHF ve diğer resmi kuruluşlar tarafından büyüklere telgraflar çekilmiştir.⁵⁵

Bayram dolayısı ile Gazi Mustafa Kemal'e, Başvekil İsmet Paşa'ya, Meclis Başkanı Kazım Paşa'ya, Erkan-ı Harbiye Reisi Fevzi Paşa'ya, CHF Genel Sekreterine ve Zonguldak vilayetine tebrik telgrafları çekilmiştir. Bayram kutlamaları, ülke genelinde olduğu gibi onuncu yıl olmasının da etkisiyle, oldukça parlak bir şekilde kutlanmış, şehir üç gece efsane bir şehir gibi denizin en uzak noktalarından bile gözükecek güzellikte donatılmıştır. Yine Bartın'da onuncu yıl kutlamalarının gösterişli merasimi sayısı yüz elliye bulan takların kurulmasına sahne olmuştu.

⁵⁴ Bartın, 14 Ekim 1933, No: 417: 1-2.

⁵⁵ Bartın, 31 Ekim 1933, No: 419: 1-2.

Bayram dolayısıyla şehir yüz elli takla gelin gibi donatılmış, Cumhuriyet Bayramının neşe içinde geçmiştir. Devrek'te yapılan bayram kutlamalarının ise, üç gün üç gece çok parlak ve şimdiye kadar hiç görülmemiş bir şekilde kutlanmış, üç yerde kürsü kurulmuş, konuşmalar yapılmış ve sekiz konferans düzenlenerek, akşamları fener alayları düzenlenmiştir. Devrek'te bayramın ilk günü CHF binasının önünde köylülere ziyafet verilmiş, bu esnada ise Kaymakam Ali Fuat Bey de sofralara oturup halk ile sohbet etmiştir.⁵⁶

10. 1934 Yılı Kutlamaları

Zonguldak'ta Cumhuriyet'in on birinci yıl dönümü kutlamaları için hazırlıklar erkenden başlamış ve bayram gecesi CHF tarafından da bayram akşamı balo yapılacağı belirtilmiştir.⁵⁷Zonguldak bayram dolayısıyla tam bir gelin titizliğiyle süslenerek, şehrin her yeri defnelerle, renkli kâğıtlarla ve bezlerle, Al bayrak ve fırka bayraklarıyla donatılmıştır. Bayram merasimi Vali Bey ve Jandarma Komutanı eşliğinde gerçekleşmiştir. Bayram sebebiyle Gazi Mustafa Kemal'e Zonguldak halkı adına gönderilen tebrik telgraflarına cevaben Gazi, Zonguldak halkının bayramını kutlarken aynı zamanda *Uzun Mehmet Kömür Bayramı'nı* da kutlamıştır. Ayrıca, Vali Bey ve bütün teşkilatla birlikte Zonguldak halkının bayramı, Başbakan İsmet Bey tarafından da kutlanmıştır. Kütahya mebusu ve aynı zamanda CHF Genel Sekreteri tarafından Cumhuriyet hakkında ve CHF'nin ilerlemesi ile ilgili güzel temennilerde bulunulmuştur.⁵⁸ On birinci yıl dönümü için hazırlanan balo umulduğundan çok daha güzel olmuş, bu sene düzenlenen baloda, baloya katılan bayanların kıyafetleri oldukça dikkat çekmiştir.⁵⁹

11. 1935 Yılı Kutlamaları

Zonguldak'ta Cumhuriyet'in on ikinci yıl kutlamaları için bayram kutlama komisyonu kurularak hazırlıklara günler öncesinden başlanmıştır. Cumhuriyet Bayramının, on ikinci yıl kutlamalarıyla ilgili Zonguldak gazetesi yazarı Ahmet Naim kullandığı ifadelerde, Cumhuriyetle birlikte Türkiye gerek ekonomik gerek sosyal alanlarda istiklale kavuşarak, dışa bağımlılıktan kurtulduğunu ve yerli endüstrinin kurulmasıyla ekonomik bağımsızlığın güçlendiğini, ayrıca demir yollarının kurulmasının ulaşımaya olan katkısını dile getirmiştir. İnkılâplar sayesinde de modern bir Türkiye'nin doğuşunun altını çizmiştir. Yine büyük Bayram'ın yurdun en ücra köşesinde bile kutlandığını, halkın anlatılmaz bir heyecan taşıdığını belirtmiştir.⁶⁰

Cumhuriyet Bayramı kutlamaları için bayram kutlama komisyonu kurularak yapılacak işlerin programı hazırlanmıştır. Bu bağlamda Zonguldak'taki resmî kurumlar, cemiyetler, özel kurumlar, evler, limanlar ve meydanların aydınlatılacağı belirtilirken, Cumhuriyet Bayramının onuncu yılında kullanılan bayrak ve ampullerin tekrar kullanılacağı belirtilmiştir. Her esnafın dükkânlarının önünü süslemesi, her esnaf bitişihteki esnafla ortak bir şekilde defne dallarıyla dükkânlarını süsleyip aydınlatması, evlerin ise bayraklarla süslenerek, akşam fenerlerle ve elektrikle aydınlatılması bildirilmiştir. Ayrıca limanda bulunan gemilerin bayraklarla süslenerek akşamları ışıklandırılması kararlaştırılmıştır. Meydanlarda ve caddelerde İş Bankası, Türk İş, Kozlu Müessesesi ve Belediye tarafından birer tak kurulması kararı alınmıştır.

Cumhuriyet Bayramının on ikinci yıl dönümü kutlaması 28 Ekim öğleden sonra başlayıp 30 Ekim akşamına kadar devam etmiştir. 28 Ekim günü akşam saat 21:00'da Zonguldak Halkevi salonunda öğrenciler tarafından müsamere yapılarak günün anlam ve önemiyle ilgili konferans verilmiştir. Cumhuriyet Bayramı programı 29 Ekim saat 09:00'da hükümet konağında Zonguldak Valisi Halit Aksoy tarafından bayram kutlamalarının kabulüyle başlamıştır. Saat 10:00'da toplu bir halde Zonguldak'ta bulunan konsolosların bayram kutlamaları kabul edil-

⁵⁶ Bartın, 7 Ekim 1933, No: 420: 1.

⁵⁷ Zonguldak, 22 Ekim 1934, No: 407: 1.

⁵⁸ Zonguldak, 12 Kasım 1934 No: 409: 1-2.

⁵⁹ Zonguldak, 12 Kasım 1934 No: 409: 6; BCA, 490.1/1149.33.1./Ek: 69.

⁶⁰ Zonguldak, 29 Ekim 1935, No:448: 1.

miştir. Ardından Vali Bey saat 10:30'da Cumhuriyet meydanında yerini alan resmi ve özel kurumları, vatandaşları selamlayarak tören alanına inmiştir. Tören başlarken vapurlar, trenler ve fabrikalar bir dakika düdüğü çalmış ve belediye tarafından 21 top atılmıştır. İstiklal marşının ardından geçit resmi yapılmıştır. Geçit resmi ardından Vali Halit Aksoy ile Zonguldak Milletvekili Dr. Mithat Altıok tarafından konuşma yapılmıştır. Milletvekili Altıok konuşmasında; Cumhuriyet'in önemini anlamak için, son on iki yılın yeterli olmayacağını daha geriye bakılarak bu bayramın önemini anlaşılabileceğini söylerken, savaşlarda cephelerde gömülen, gürbüz çocukları hatırlatmıştır⁶¹. Mondros Mütarekesinin Anadolu'yu işgale açık hale getirmesinden ve gayrimüslimlerin ihanetlerinden söz etmiştir.⁶² Demiryollarının yapımının ekonomik bağımsızlığa katkısını ve yabancı sömürgeciye karşı bir devrim olduğunun da altını çizmiştir.⁶³ Dr. Altıok, bu emsalsiz felakete düşen milletin Türk milleti olduğunu ve böyle bir milletin tarihinde bağımsızlığın temel olduğunu, devletsiz kalmadığını, yeni devlet kurmanın da Türk milletinin meziyeti olduğunu ifade ederek, Mustafa Kemal'in "Ya İstiklal Ya Ölüm" anlayışındaki başarılarını ve inkılapların önünü açmasındaki katkısını dile getirmiştir.⁶⁴

Öğleden sonra saat 14:00'da öğrenciler tarafından müsamere ve konferans yapılmış, akşamüzeri fener alayı düzenlenmiş ve ardından saat 21:00'da Zonguldak Halkevi salonunda balo verilmiştir.⁶⁵ Zonguldak halkının bayram münasebetiyle Cumhurbaşkanına, Başbakanına, Meclis Başkanlığına, Genel Kurmay Başkanlığına, Bayındırlık Bakanlığına ve bütün bakanlıklara saygı ve sevgisini ifade eden tebrikleri telgrafla iletilmiştir. Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal'e gönderilen tebrikte, Karadeniz'in Akdeniz'e kavuşmasıyla çift bayram yaptıklarını dile getiren Zonguldaklılar Mustafa Kemal Atatürk'e olan bağlılıklarını da burada bir kez daha dile getirerek Cumhurbaşkanına olan sevgilerini tekrarlamışlardır. Cumhuriyet Bayramının on ikinci yıl dönümü dolayısıyla, özgürlük uğruna canlarını feda eden şehitler anılmıştır. Bununla birlikte bayram birçok bölgede okul, köprü, cadde, anıt, temiz içme suyu açılma törenlerine imkân vermiştir. Zonguldak yerel basınında kullanılan "Cumhuriyet'in yıl dönümü münasebetiyle Yunan ve Yugoslavya basınının hararetle yazıları" başlığı dikkat çekicidir. Burada, Yunan gazetelerinin bayram için samimi dileklerde bulunduğu ve Belgrad'ta çıkan Verene gazetesinin, uzun bir makale ile yeni Türkiye'den ve Mustafa Kemal'in liderliğinden bahsederek, Yugoslavya'nın yürekten selamlarını sundukları ifade edilmiştir.⁶⁶

12. 1936 Yılı Kutlamaları

Cumhuriyet'in on üçüncü yıl kutlamaları Zonguldak'ta halkın yoğun ilgisi dolayısıyla meydanlar dolmuştur. Bayram programı bir hafta önceden hazırlanmış ve her kurum ya da kişiler bu program dâhilinde görevini yerine getirmiş ve şehrin her yeri süslenerek bayrama hazır hale getirilmiştir. Bayram kutlama programına göre kutlamaların 28 Ekim öğleden sonra başlayıp, 30 Ekim akşamına kadar devam edeceği, bayram dolayısıyla resmi ve özel bütün kurumların, evlerin, dükkânların, maden ocaklarının, gemilerin ve sokakların bayraklarla, resimlerle levhalarla ve ışıklarla süslenip donatılacağı belirtilmiştir. Belediye, Ereğli Şirketi, Türk İş, Kömür İş, İş Bankası ve Devlet Demiryolları tarafından taklar kurulacak ve Cumhuriyet'in on üçüncü yıl dönümü olması münasebetiyle taklara, parti binasının önünde ışıklarla büyük rakamlarla on üç sayısı yazılmıştır. On üç rakamının donatılan yerlere de asılacağı ayrıca belirtilmiştir. Belediye tarafında üç tribün hazırlanmış, bayram için kullanılacak olan fişekler de maden dernekleri, Ticaret Odası, Amele Birliği, Yardım, Ziraat, Osmanlı bankaları tarafından sağlanmış,

⁶¹ Zonguldak, 4 Kasım 1935 No: 452: 2.

⁶² Zonguldak, 7 Kasım 1935, No: 455: 2.

⁶³ Zonguldak, 12 Kasım 1935, No: 458: 6.

⁶⁴ Zonguldak, 19 Kasım 1935 No: 459: 2.

⁶⁵ Zonguldak, 29 Ekim 1935, No: 448: 15.

⁶⁶ Zonguldak, 1 Kasım 1935, No: 449: 1-2.

Cumhuriyet, Kozlu ve Üzülmey meydanına ise halk kürsüsü⁶⁷ kurulmuştur. 28 Ekim Perşembe akşam saat 08:30'da Ortaokul salonunda da müsamere yapılması kararlaştırılmıştır.⁶⁸

Yukarıda belirttiğimiz programa göre, Cumhuriyet'in on üçüncü yıl kutlamaları 29 Ekim sabahı saat 09:00'da CHP salonunda Türk Spor kurumunun partiyi ziyaretiyle kutlama töreni başlamıştır. Saat 09:30'da Hükümet binasında devlet adına kutlamalar Vali Halit Aksoy tarafından kabul edilmiştir. Saat 10:00'da vali Zonguldak'ta bulunan konsolosların kutlamalarını kabul etmiştir. Ardından Vali'nin saat 10:30'da tören alanına inip günün anlam ve önemi için Cumhuriyet ve inkılap hakkında yaptığı konuşma sonrasında İstiklal Marşı okunmuştur. İstiklal Marşı sonrasında resmigeçit töreni yapılmıştır. Geçit resmi başta ordu, her rütbeden subay, er, gaziler, şehit anaları bayraklar ile yedek subaylar, polis, jandarma, izciler, okullar, sporcular, spor kulüpleri, idman bölgesi, cemiyetler, halk ve resmi geçite katılan atlılar arka tarafta toplu halde geçmeleriyle gerçekleşmiştir. Saat 10:30'da törenin başlamasıyla limanda bulunan vapurlar, fabrikalar, trenler ve otomobiller bir dakika sürekli olarak düdük çalmış ve bu sırada 21 top atılmıştır. Cumhuriyet meydanındaki kutlamaların ardından saat 15:00 ile 18:00 arasında Cumhuriyet meydanında, Kozlu'da, Üzülmey halk kürsülerinde de konuşmalar yapılmıştır. 29 Ekim akşamı fener alayları yapılarak havai fişekler atılmıştır. Akşam saat 10:00'da ise CHP tarafından sinema salonunda balo verilmiştir. 30 Ekim Cuma günü ise, saat 09:00-11:00 arasında Cumhuriyet meydanında, Kozlu ve Üzülmey kürsülerinde konuşmalar yapılmıştır. Akşam saat 20:30'da Ortaokul salonunda öğrenciler tarafından bir müsamere⁶⁹ düzenlenmiştir.

Cumhuriyet'in on üçüncü yıldönümü kutlamaları başta Zonguldak valisi Halit Aksoy olmak üzere jandarma komutanı ve Liman başkanı tarafından oluşan komisyon kutlamaları hazırlanmış ve uygulamış bayram kutlamaları büyük bir coşku ile geçmiştir.⁷⁰ Diğer yıllardaki kutlamalardan farklı olarak bu yılki kutlama töreni esnasında "Türk sporcuların partiye bağlılıklarını" bildirdikleri ayrı bir program yapılmıştır. 29 Ekim günü sabah 09:00'da Zonguldak spor, Kozlu spor kulüpleri mensupları, parti ve halkevi mensupları Zonguldak Halkevinde toplanmıştır. Program İstiklal Marşının okunmasıyla başlamıştır. Ardından CHP il yönetim kurulu başkanı Vali Halit Aksoy yaptığı konuşmasında Türk Spor kurumunun, CHP'sine bağlılığı hakkındaki dileklerinin genel merkez tarafından kabul edildiğini ve onandığını bildirmiştir. Bu vesileyle Türk Spor gençliğinin partinin altı ilkesine olan inanç ve sadakat ödevini ifade etmiştir. Ardından spor kurumu adına Can Özkan konuşma yapmıştır. Program sporcuların altı ilkeye bağlılıklarını bildirmesi ve Cumhuriyet marşının okunmasıyla son bulmuştur.⁷¹ Cumhuriyet'in on üçüncü yıl kutlamaları Zonguldak'ta olduğu gibi, ilçesi Bartın ve nahiyesi Amasra'da da halkın yoğun katılımıyla gerçekleşmiştir.⁷²

⁶⁷ Cumhuriyet Bayramının 13. yıldönümü dolayısıyla Zonguldak'ta kurulan halk kürsüleri bayram günlerinde sabahtan güneş batıncaya kadar açık kalmıştır. Bu kürsülerde yapılacak konuşmalar sabah 9-11 arasında öğleden sonra saat 15-18 arasında yapılmıştır. Zonguldak'taki halk kürsüleri ve konuşma yapanlar şöyledir: 30 Ekim sabah saat 9-11 arasında Öğretmen Leman, Avukat Tevfik Bilgin, Kozlu Halk kürsüsünde öğretmen Nezahat, mühendis Sami, Üzülmey halk kürsüsünde mühendis Talat Tan, öğretmen Ahmet tarafından konuşma yapılmıştır; BCA, 490.1/1149.33.1/Ek: 141, 143-144.

⁶⁸ Zonguldak, 29 Ekim 1936, No: 518: 1.

⁶⁹ 28 Ekim günü ilkokul öğrencilerinin düzenlediği müsamere programı şöyledir:

1-İstiklal Marşı-Mitatpaşa Okulu. 2-Ata (şarkı) Mitatpaşa Okulu. 3-Atatürk (şiir)-Namık Kemal Okulu. 4-Tablo (Halâs)-Gazi Okulu. 5-Piyes (10 İnkılâp)-Gazi Okulu.6-And (Şarkı ve Tablo)-Namık Kemal Okulu. 7-Şiir- Mitatpaşa Okulu. 8-Renkler (ront)-Gazi Okulu. 9-Monolog (Obur)-Gazi Okulu. 10-Ront (Kedi)-Mitat Paşa Okulu.11-Piyes (Çiftçi Kızlar)-Namık Kemal Okulu. 12- Monolog (Mütekaid)-Gazi Okulu. 13- Şarkı (Vatan)-Yeniokul Okulu. 14-Ront (Kedi)-Mitatpaşa Okulu. 15- Monolog (Doktor)-Namık Kemal Okulu. 16-Zeybek-Gazi Okulu 17-Kahramanlık (Şarkı)-Mitatpaşa Okulu. 18-Kültür (şarkı)-Namık Kemal Okulu. 19- 10. Yıl (Şarkı) Namık Kemal Okulu müsamere yapmıştır. 30 Ekim akşam saat 20.30'da ise Ortaokul öğrencileri tarafından müsamere yapılmıştır. Program şöyledir: 1. İstiklal Marşı. 2. Şiir. 3. Cumhuriyet Marşı. 4. Sönen Ümit (Piyes) 3 perde. BCA,490.1/1149.33.1/Ek: 147.

⁷⁰ Zonguldak, 29 Ekim 1936, No: 518: 1.; BCA, 490.1/ 1149.33.1./Ek: 141-142.

⁷¹ BCA, 490.1/1149.33.1/Ek: 145-146.

⁷² Bartın, 15 Ekim 1936 No: 565: 1.; Bartın, 22 Ekim 1936 No: 566: 1,4.; Bartın, 29 Ekim 1936, No: 567: 1.

13. 1937 Yılı Kutlamaları

Cumhuriyet'in on dördüncü yılı kutlamaları için Zonguldak valiliği günler öncesinden hazırlıklara başlamıştır. Bu hazırlık aşamasına göre, başta kutlama komisyonu kurulmuş ve kutlama işini yürütmesi görevi verilmiştir. Bayram dolayısıyla şehir ve kasabaların süslenmesi için gerekli hazırlıklar yapılmıştır. Komisyon tarafından, şehre asılacak yazılardaki vecizeler ve gösteri yerleri tespit edilerek, halkın yakasına takılacak parti bayrağı hazırlanmıştır. Zonguldak'ta bayramın kutlanacağı meydanlar hazırlanarak tribünler yerleştirilmiştir. Bayramda şehrin aydınlatılması için ise resmi ve özel kuruluşlar ışıklandırılmıştır. Çocukların eğlenmeleri için lunaparklar kurulmuştur. Şehirde süslemelerde kullanılmak üzere bayrak, meşe yaprağı, defne veya zeytin dalları temin edilerek kırmızı beyaz kurdellalarla süslemeler hazırlanmıştır. Köylülerinde bayram kutlamalarını izlemek üzere şehre getirilmesi içinde gerekli hazırlıklar yapılmıştır. Ayrıca komisyon tarafından şehirdeki gazetelerde bayram günlerinde büyük resimli ve inkılabı ait yazıların yayımlanması bildirilmiştir. Köylerdeki Cumhuriyet meydanları da düzeltılarak bayrama hazır hale getirilmiştir.⁷³

Zonguldak valiliği hazırladığı programa göre, kutlamaların 28 Ekim öğleden sonra başlayıp 30 Ekim akşamına kadar sürmesi planlanmıştır. Bu kapsamda öncelikle bütün resmi daireler, taklar, Belediye, CHP binası, halkevi binası, maden ocakları, istasyonlar, caddeler ve meydanlar ile kara ve deniz taşıtları bayraklarla süslenmiştir. Zonguldak'ta çeşitli yerlerde kurulacak olan taklar Etikömür, Türkîş-Kömürîş, Madenciler, Devlet Demiryolları tarafından hazırlanmıştır. Taklara büyük rakamlarla on dört yazılmıştır. Bayram kutlamaları sırasında protokol ve halk için üç tribün kurulmuştur. Ayrıca bayramda kullanılacak olan havai fişekleri Madenciler, pankartları Ticaret Odası, Amele Birliği, Ziraat Bankası, Osmanlı Bankası ve Efes Bankası tarafından temin edilmiştir. Diğer yıllardaki kutlamalarda olduğu gibi bu yılda şehrin çeşitli yerlerinde halk kürsüleri kurulmuştur. Cumhuriyet Bayramı töreni 29 Ekim günü saat 09:30'da Hükümet binasında resmîkabullerin ve tebrîklerin kabulüyle başlamıştır. Saat 10:00'dan sonra Vali Halit Aksoy Zonguldak'ta bulunan konsolosların kutlamalarını kabul etmiştir. Daha sonra merasim saat 10:30'da vapurlar, fabrikalar, trenler ve otomobillerin bir dakikalık düdük çalması, 21 top atılmasıyla ve Zonguldak Valisi Halit Aksoy'un Cumhuriyet meydanına inerek cumhuriyet ve inkılaplar hakkında yaptığı konuşmasıyla başlamıştır. Valinin konuşmasının ardından bando eşliğinde İstiklal Marşı okunmuş, ardından geçit töreni yapılmıştır. Gündüz yaşanan bayram coşkusu akşamda fener alayları ve havai fişeklerle ve bando eşliğinde canlı bir şekilde geçmiştir. Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla kurulan halk kürsülerinde 29 Ekim günü saat 15:00-18:00 arasında konuşmalar yapılmış, Cumhuriyet meydanındaki Halk Kürsüsünde mektupçu Hilmi Uluğ, Kültür Müdürü Hüsnü Erkilata, Üzülmaz Halk Kürsüsünde, şair Ali Mümtaz Erolat, öğretmen Ahmet Aka, sayışman Refi Özbay, Kilimli Halk Kürsüsünde ise Nahiye Müdürü Mahir Ertuğrul, öğretmen Nigâr Eroğlu, mühendis Rauf Alpsoy konuşma yapmıştır. 30 Ekim günü saat 09:00-11:00 arasında Cumhuriyet meydanı Halk Kürsüsünde Ortaokul Müdürü Şefik Akyay, Hukukçu Sami Barım, Üzülmaz Halk Kürsüsünde Mühendis Talat Tan, İhsan Umar, Kilimli Meydanı Halk Kürsüsünde öğretmen İsmail Önder, Maden memuru Şuayb, Kozlu meydanı Halk Kürsüsünde, Mühendis Niyazi Durusoy, öğretmen Nebahat Özgül konuşma yapmıştır. Bu programa ek olarak Zonguldak Halkevinde müsamer programı hazırlamıştır. 28 Ekim'den başlayarak 30 Ekim akşamına kadar ilkokul ve ortaokul öğrencileri tarafından piyesler, müsamereler marşlar ve şiirler okunmuştur.⁷⁴ Cumhuriyet'in on dördüncü yılı kutlaması Zonguldak'ın Bartın ilçesinde halkın yoğun katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Bartın'daki bayram kutlamaları sırasında elektrik santrali ve Çocuk Bahçesi açılışı yapılması açısından önemlidir.⁷⁵

⁷³ Bartın, 14 Ekim 1937 No: 613: 2.

⁷⁴ BCA, 490.1/1149.33.1/Ek: 131,133,134, 138.

⁷⁵ Bartın, 21 Ekim 1937, No: 614: 1.; Bartın, 28 Ekim 1937 No: 615: 1.; Bartın, 28 Ekim 1937, No: 615: 4.; Bartın, 4 Kasım 1937, No: 616: 2.; Zonguldak, 22 Kasım 1937, No: 543: 1.

14. 1938 Yılı Kutlamaları

Cumhuriyet'in on beşinci yıl kutlamaları Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün hayattayken yapılan son kutlamalar olması açısından farklı bir öneme sahiptir. Cumhuriyet'in on beşinci yılı kutlamalarının nasıl yapılacağına dair hükümet tarafından Ekim ayının başlarında bir program hazırlanmış ve valiliklere bildirilmiştir. Hazırlanan program doğrultusunda şehirler ve kasabalar süslenerek, Cumhuriyet'in on beşinci yılı olduğunu belirtmek için büyük ve ışıklı bir şekilde 15 rakamı kullanılmıştır. Bu yıl yapılan kutlamalarda açılış veya temel atma merasimleri bayramdan önceki günlerde yapılacak, bayram süresince halk geçit resimleri, bayramlaşma törenleri ve eğlencelerle bayramı geçirecekti.⁷⁶ Zonguldak'ta Cumhuriyet'in on beşinci yıl kutlamaları daha önceki kutlamalara göre daha kapsamlı ve planlı bir şekilde kutlanmıştır. Bunun bir göstergesi olarak Bayram kutlama komitesinin Zonguldak valisi başkanlığında 29 Temmuz 1938 tarihinden itibaren çalışmalarına başlaması gösterilebilir.⁷⁷ Bayram kutlamalarının aksamaması için Jandarma Komutanı, Liman Başkanı, Belediye Başkanı, Halkevi Başkanı ve Kültür Müdürü'nden oluşan komisyon görevlendirilmiştir. Bayram kutlamalarının masrafları için Zonguldak Belediyesi 2488 lira bütçe ayırmıştır. Cumhuriyet bayramı kutlamalarına hazırlık için başta CHP, Zonguldak Halkevi, Belediye, Askerlik Şubesi, Maden Direktörlüğü, Devlet Demiryolları, Kömür Tesellüm, Mühendisler Birliği, Ticaret Odası, Amele Birliği, Sağlık Teşkilatı, Frengi Mücadele Teşkilatı, İş Bankası, Ziraat Bankası, Osmanlı Bankası şubeleri, Efes Bank, Hükümet ve Amele Hastanesi, Okullar, Deniz İşleri Acenteciliği, Fenerler, Basımevleri, Kereste Fabrikaları, Demir Fabrikaları, Kömür Yıkama Fabrikaları, Atölyeler, Şehir ve Hükümet Bahçeleri, Çocuk Bahçesi ve Uzun Mehmet bahçesi olmak üzere ışıklandırılarak bayraklarla süslenmiştir. Zonguldak iskelesinden başlayarak Gazi Caddesi ve Cumhuriyet meydanından istasyona kadar bayraklarla donatılmıştır. Cumhuriyet meydanında tribün kurulmuş, Cumhuriyet meydanına, Üzülmez, Kilimli ve Kozlu meydanlarına birer Halk Kürsüsü⁷⁸ kurulmuştur. Ayrıca bayrak kuleleri, taklar,⁷⁹ pankartlar, resimler ve levhalar elektrikle donatılmıştır. Bayrak kulesine iki metre uzunluğunda bayrak asılarak lambalarla "*Varol Atatürk*" yazılmıştır. Hükümet binası da bayraklarla donatılarak projektörlerle aydınlatılmıştır.⁸⁰ Zonguldak'ın baştanbaşa süslerle donatılmasıyla, emsalsiz bir şekilde gerçekleşen on beşinci yıl kutlamaları, akşamları aydınlatılan sokaklar ve kurulan taklarla efsanevi bir manzara oluşturulmuştur. Bayram töreni oldukça düzenli gerçekleşmiş, halk kürsülerinden Cumhuriyet'in fe-

⁷⁶ Çelebi, 2007: 137-138.

⁷⁷ BCA, 490.1/ 1149.33.1/ Ek: 54.

⁷⁸ Cumhuriyet Bayramının 15. yıldönümü dolayısıyla kurulan halk kürsüleri ve konuşmacılar şöyledir: 29 Ekim günü saat 15-18 arasında Cumhuriyet meydanı halk kürsüsünde Mektupçu Hilmi Uluğ, Kültür Müdürü Şevki Erkson, Avukat Tevfik Bilgin. Üzülmez halk kürsüsünde: Refi Özbay, Tal'at Tan. Kilimli halk kürsüsünde Nahiye müdürü Celal Öztamur, Öğretmen Şükrü Yavuz. Kozlu Halk kürsüsünde Kamunbay Mahir Ertuğrul, Mühendis Rauf Alpsoy. 30 Ekim günü saat 9-11 arasında ise Cumhuriyet Meydanı halk kürsüsünde Cemal Zühdü Aysan, Refet Güneş, Sami Barım. Üzülmez halk kürsüsünde Fahri Pehlivan, İbrahim Özdal. Kilimli halk kürsüsünde Maden memuru Şuayp Yalçın, Mühendis Kadri. Kozlu halk kürsüsünde öğretmen Niğar Erol, Suad Başol konuşma yapmıştır. BCA, 490.1/1149.33.1/ Ek: 127-128.

⁷⁹ Cumhuriyet Bayramı kutlamaları dolayısıyla hazırlanacak taklar Zonguldak'taki kamu ve özel kuruluşlar aracılığıyla yaptırılması kararlaştırılmıştır. Bu anlamda başta Etikömür, Etibank, Hava Kurumu ve diğer kuruluşlar tarafından yapılması kararlaştırılmıştır. Bu bağlamda Zonguldak iskelesinden Gazi Caddesi boyunca ve Cumhuriyet meydanında hükümet ve şehir bahçesinde, Uzun Mehmet bahçesinde, Soğuksu'da yapılacak taklar, bayraklar ve elektrik süslemeleri belediye tarafından yapılmıştır. Etikömür ile İskele arasındaki tak Etikömür tarafından, Hava Kurumu önündeki tak kurum tarafından, Cumhuriyet meydanındaki tak ve kuleler İş Bankası tarafından, Cumhuriyet meydanındaki büyük bayrak ve balo organizasyonu CHP il yönetimi tarafından, Etibank önündeki tak Etibank tarafından, Maden Dairesi önündeki tak maden direktörlüğü ve Gazi ve Fevzi Paşa caddelerinin birleştiği yerdeki tak Ticaret Odası tarafından, atölye ve kömür yıkama fabrikalarındaki taklar Etikömür ve maden bölgelerindeki taklar ve kuleler müesseseler tarafından yapılmıştır. Havai fişeklerin ve dövizlerin masrafı maden sosyete ve bankalar tarafından, davetli 5000 köylüye verilen yemek Belediyeye birlikte maden sosyete, daire ve müesseselerin bayrak, döviz ve ışık donanımları kendileri tarafından karşılanmıştır. Ayrıca taklara büyük rakamlarla -15- yazılmıştır. BCA, 490.1/1149.33.1/ Ek: 115, 122, 123.

⁸⁰ BCA, 490.1/1149.33.1/ Ek: 55,112-113,122.

yizlerini anlatan konuşmalar yapılmıştır. Cumhuriyet kutlamaları vesilesiyle Belediye tarafından beş yüz köylüye, Kozlu Kömürüş tarafından üç bin işçiye gıda dağıtılmış ve Kömürüş'de cezaevinden gelen işçilere ayrıran dağıtımı yapılmıştır.⁸¹

Zonguldak'ta Cumhuriyet'in on beşinci yıl kutlamaları 29 Ekim günü sabah saat 9.30'da Hükümet binasında kutlamaların kabulüyle başlamıştır. Vali Halit Aksoy saat 10:00' a kadar memurların ve halkın kutlamalarını, saat 10:00' da ise Zonguldak'ta bulunan konsolosların kutlamalarını kabul etmiştir. Saat 10.30'da Vali ve Komutan Cumhuriyet meydanına inerek halkın bayramını kutladıkları bir konuşma yapılmıştır. Tören başladığında vapurlar, fabrikalar, trenler ve otomobiller bir dakika süreyle düdük çalınarak 21 top atılmıştır. Bando eşliğinden İstiklal Marşı söylendikten sonra Cumhuriyet meydanında hazırlanan tribünlerde Vali, askeri komutan, subaylar, idareciler, gaziler ve şehit anneleri tören geçişini izlemiştir. Polis, jandarma, izciler, okullar, memurlar, resmi ve özel dernekler, esnaf, işçi ve köylülerde tören alanında yerlerini almıştır. Geçit töreni sırasıyla başta asker, gaziler ve şehit anneleri olmak üzere bayraklarla geçmiştir.⁸² Akşamüzeri ise fener alayı, havai fişekler atılarak meydanlarda ve maden ocaklarında millî havalar çalınarak oyunlar oynanmıştır. Ayrıca CHP tarafından 29 ve 30 Ekim akşamları balo düzenlenmiştir. Günün anlam ve önemini için 29 Ekim'de saat 15:00-18:00 arasında, 30 Ekim'de saat 09:00-11:00 arasında halk kürsülerinde, 28-31 Ekim akşamları Halkevi salonunda konuşmalar yapılmıştır. Bayram dolayısıyla 29 Ekim günü bayrama katılan 5000 köylüye yemek verilmiştir. 28-31 Ekim akşamları ilkökul ve Ortaokul öğrencileri tarafından Halkevinde müsamereler düzenlenmiştir.⁸³

Zonguldak'ta yapılan bayram kutlamalarının şimdiye kadar görülmemiş bir şekilde muazzam bir coşkuyla kutlandığı, 29 Ekim günü yapılan parlak bir resmî törenin ardından, Halk Kürsülerinde 30 Ekim gününde devam eden konuşmalar ve yapılan konferanslarla bayram kutlamalarının heyecan içinde geçtiği belirtilmektedir.⁸⁴

Cumhuriyet'in on beşinci yıl kutlamaları Zonguldak'ın ilçesi olan Bartın'da da günler öncesinde yapılan hazırlıklar sonrasında yoğun katılımı kutlanmıştır. Katılımın yoğun olmasından dolayı bu yıl Bartın'daki kutlamalar spor alanında yapılmıştır. Ayrıca Bartın'daki bayram kutlamaları yerel basında geniş yer almıştır.⁸⁵

Cumhuriyet'in on beşinci yıldönümü dolayısıyla hazırlanan kutlama programı doğrultusunda ilçelerde ve köylerde de kutlama, şenlikler ve gösteriler yapılarak kutlama komisyonuna bildirilmiştir.⁸⁶ Ancak bu yıl yapılan bayram kutlamalarının aynı zamanda büyük bir hüznün taşıdığı, bunun nedeninin de Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün rahatsızlığının halk üzerinde yarattığı üzüntüden kaynaklandığı belirtilmiştir. Bayramdan bir hafta sonra Gazi'nin vefatı ile yaşanan bu büyük acı nedeniyle halkın kan ağladığının da altı çizilmiştir.⁸⁷

Sonuç

Millet egemenliğinin resmîleştiği ve yeni Türk Devleti'nin yönetim şeklinin belirlendiği 29 Ekim 1923 günü, sadece bir rejimin başlangıcı değil aynı zamanda Türk Milletinin de yönetimde egemen olma hakkını elde ettiği gündür. Ayrıca demokrasinin tam manası ile yaşanacağını açık bir ifadesidir. Böyle önemli bir günün sadece kâğıt üzerinde kalmasının mümkün olmayacağını farkında olan Türkiye Büyük Millet Meclisi, almış olduğu kararlar doğrultusunda 29 Ekim günün resmi bir bayram olarak kutlanmasına karar vererek Türkiye Devleti'nin

⁸¹ Zonguldak, 15 Kasım 1938 No:554: 4.

⁸² BCA, 490.1/ 1149.33.1/Ek: 114,116,117,119,

⁸³ BCA, 490.1/ 1149.33.1/Ek: 118, 120,121

⁸⁴ Bartın, 10 Kasım 1938, No: 667: 1-2-4.

⁸⁵ Bartın, ,20 Ekim 1938, Sayı: 665: 1.; Bartın, ,28 Ekim 1938, Sayı: 666: 1.; Bartın, 28 Ekim 1938, No: 666: 3-4.

⁸⁶ BCA, 490.1/ 1149.33.1/Ek: 122.

⁸⁷ Zonguldak, 15 Kasım 1938, No: 554: 4.

ve Türk Milletinin bu demokrasi gününe minnettarlığının duyurulması için gerekli imkânı verilmiştir. TBMM, 26 Ekim 1340 (26 Ekim 1924) tarihli toplantısında, Cumhuriyet'in ilanı gününe tesadüf eden 29 Ekim günü öğle saatlerinde 101 pare top atışı merasimi ve bayram kutlamalarına karar vererek bu demokrasi gününe resmi bir boyut kazandırmıştır. Cumhuriyet Bayramlarının nasıl kutlanacağı, bu konuda kimlerin sorumlu olduğu ve bayram sırasında yapılacak etkinlikler için de talimatnameler hazırlanarak, Cumhuriyet Bayramlarının ülkenin her yerinde belli bir program dâhilinde kutlanması hedeflenmiştir.

Cumhuriyet Bayramı kutlamalarında resmi kurum ve kuruluşların yanında Zonguldak halkının, öğrencilerinin, sivil toplum kuruluşlarının etkinliklerde büyük bir heyecanla bizzat görev aldıklarını görmekteyiz. Zonguldak esnafının da yardımları ile bayram günlerinde sokaklar, dükkânlar defneyaprakları ve bayraklarla süslenirken, akşam saatlerinde de fener alayları, ışıklandırmalar ile bayram meydanları hummalı bir şekilde hazırlanmıştır. Özellikle kutlamaların ilk günlerinden itibaren Zonguldak Türk Ocağı'nın belediyelerle birlikte çalışarak yemek vermek gibi farklı etkinlikler düzenlemeleri, Himaye-i Etfal Cemiyeti gibi kurumların balo tertip ederek bayram akşamlarına canlılık katmaları, öğrencilerin gerçekleştirmiş oldukları müsamereler ve eğitim camiasından bazı öğretmenlerin inkılapları konu alan konuşmaları da Zonguldak Cumhuriyet Bayramı kutlamalarının büyük heyecan içerisinde geçmesine imkân tanımıştır. Cumhuriyet'in ve inkılapların öncüsü olan Gazi Mustafa Kemal'in milletini çağdaş, modern bir toplum olarak görmek istemesinin de öncülüğünü yapan bayram kutlamalarında Zonguldak halkının başlarındaki fesi çıkarıp meydanlarda şapka ile dolaşmaları, modern kıyafetlerle kutlamalara katılmaları inkılapların halk tarafından kabullenildiğinin de göstergesi olmuştur diyebiliriz. Ayrıca Zonguldak halkı adına Gazi Mustafa Kemal'e resmî kurumlar tarafından tebrik telgrafları çekilerek, bu coşkulu bayramların yaşanmasında öncülük yapan Gazi Paşa'ya da minnettarlık gösterilmiştir.

Zonguldak 1927 yılı Cumhuriyet Bayramı kutlamalarında söz alan Maden Mühendisi öğrencisi Behçet Kemal Bey'in yapmış olduğu konuşmasında, Cumhuriyeti bir güneşe benzetmesi ve bu güneşin asla sönmeyeceğini ifade etmesi, halkın bu konuşmayı coşkun alkışlarla takdir etmesi, Zonguldak halkının Cumhuriyet'in ilelebet devam edeceğine dair inancının göstergesi olmuştur. Şair Behçet Kemal Bey 1928 Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına da katılarak burada da halka seslendiğinde, "Yaşasın Cumhuriyet" diyerek sözlerini sonlandırmıştır. Özellikle 1928 yılı itibari ile yeni bir devir açan yeni harflerin kabulü ve yeni harflerle yazılan tebrik mesajları bu dönem telgraflarında yeni bir dönemin habercisi olarak Zonguldak basınında yerini almıştır. Bayram merasimleri aynı zamanda yapılan inkılapların ve yeni oluşumların duyurulması elverişli bir ortam oluşturmuş diyebiliriz. Çünkü bu günlerde kutlamalara katılmak için halkın köylerden şehre gelip meydanlarda toplanmaları, halkın bir arada bulunmasına imkân tanımış ve birçok duyurunun yapılmasında da etkili olmuştur. Örneğin 1929 yılı kutlamalarında Zonguldak halkına Millet Mekteplerinin açılacağı haberinin verilmesi ve halkın bilgilendirilmesi bu duyurulara bir örnek teşkil edecek mahiyettedir.

1930 yılındaki kutlamalarda konuşmacılar arasında bir bayan öğretmenin konuşmaya dâhil olması ve halkın büyük heyecanla bu konuşmayı dinleyerek konuşma sonrası alkışlarla taçlandırılması oldukça sevindirici bir gelişmedir. Yine aynı şekilde ilerleyen yıllarda öğretmen olan Perihan Hanım'ın bayram kutlamalarında halkın karşısına çıkarak inkılapları içeren bir konuşma yapması ve herkes tarafından takdirle karşılanması kadınların milletine seslenme ortamına sahip olmaları, medeni bir ülkenin vatandaşı olduklarının da göstergesi olmuştur. Zonguldak'ta Cumhuriyet'in onuncu yılı kutlamaları diğer yıllara nazaran çok daha ihtişamlı geçmekle birlikte daha önce yapılan hazırlıklar ve etkinliklerin yanında bu yıl onuncu yıl şerefine Zonguldak Ticaret ve Sanayi Odası tarafından "Cumhuriyet'in On Yılında Zonguldak ve Maden Kömürü Havzası" adında bir yayın basıma hazırlanmış ve basılmıştır. Ülkenin değişik bölgelerinde olduğu gibi onuncu yıl kutlamaları çok daha yoğun bir hazırlık sürecinden geçmiş ve halk

tüm ülkede büyük bir kutlamaya şahit olmuştur. Ayrıca Zonguldak yerel basınından edindiğimiz bilgilere göre, Cumhuriyet Bayramı kutlamaları sadece ülke çapında sınırlı kalmamış, Yunanistan ve Yugoslavya gibi yabancı ülkeler tarafından da 29 Ekim bayram günlerinin anıldığına kanıttır.

1936 yılı bayram kutlamalarında Zonguldak'ta halkın duygularını ifade etme imkânı sağlayacak olan halk kürsüleri kurulmuş ve bu kürsülerde konuşma yapmak isteyen kişiler bayram kutlama komisyonları vasıtasıyla daha önceden konuşma yapmak istediklerini bildirip kendilerini ifade etme şansı elde etmişlerdir. 1-3 gün arasında devam eden Zonguldak Cumhuriyet Bayramı kutlamalarında çocuklar da unutulmamış kutlama günlerinde lunaparklar kurularak çocuklara güzel vakitler geçirecek ortamlar hazırlanmıştır. Zonguldak halkının yapmış olduğu Cumhuriyet Bayramı kutlamalarından en hüzünlü olanı 1938 yılı kutlamaları olmuştur. Çünkü bu yıl kutlama zamanlarında Mustafa Kemal Atatürk'ün hastalığından dolayı rahatsız olması Zonguldak halkını üzüntüye boğmuş, bayramdan yaklaşık bir hafta sonra da Atatürk'ün hayatını kaybetmesi tüm ülkede olduğu gibi Zonguldak'ta da büyük bir matem yaşatmıştır.

1925-1938 yılları arasında Zonguldak şehrinde yapılan Cumhuriyet Bayramı kutlamaları ile ilgili genel bir değerlendirme yaptığımızda şunları söylemek yerinde olacaktır. Zonguldak halkı hem Cumhuriyet şehri olmasının etkisi hem de halkının inkılaplara olan ilgisi bayram kutlamalarında kendini göstermiştir. Cumhuriyet'in getirmiş olduğu demokratik yaşamın etkilerinin yakından hissedildiği bir bölge olarak değerlendirebileceğimiz Zonguldak şehri kutlama etkinliklerinde hem resmi hem de sivil manada üzerine düşen görevi tam manası ile yaparak diğer bölgelere de ilham kaynağı olmuştur diyebiliriz. Son olarak bu heyecanlı ve kalabalık bayram kutlamalarının aynı şekilde günümüzde de devam etmesi ve tıpkı Cumhuriyet'in ilk yıllarda olduğu gibi ülkemizin her köşesinde aynı anda Cumhuriyet Bayramı sevincinin yaşanmasını temenni ederiz.

KAYNAKÇA

Arşivler

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA)

Resmi Yayınlar

Resmî Gazete

TBMM Zabıt Ceridesi

Düstur

Gazeteler

Bartın

Cumhuriyet

Zonguldak

Makaleler

Akbayrak, Hasan (1987), "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Millî Bayramlar", *Tarih ve Toplum*, Cilt.8, Sayı:43, s.34-36.

Çıkla, Selçuk (2006), "Cumhuriyet'in Onuncu Yıl Dönümü Anısına Yapılan Edebî Yayınlar", *Turkish Studies /Türkoloji Dergisi I*, Sayı: 1, s.46.

Doğaner, Yasemin (2007), "Cumhuriyet'in Onuncu Yıl Kutlamaları", *Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi*, Sayı 9, s.131.

Duman, Doğan (1997), “Cumhuriyet Baloları”, *Toplumsal Tarih*, Sayı: 37, s. 44-45.

Haykır, Yavuz ve Çevik, Mehmet (2014), “Tek Parti Döneminde Elazığ’da Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları (1934-1945)”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, Sayı:215, 197.

Koca, Salim (2002), “Eski Türklerde Bayram ve Festivaller”, *Türkler Ansiklopedisi*, Cilt: 3, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, s. 51.

Tekeli, İlhan (1997), “Bir Toplumsal Anlatım ve Katılım Biçimi Olarak Kutlama Şenlikleri”, *Bir Çağdaşlaşma Projesi Olarak Türkiye Cumhuriyeti’nin 75 Yılı*, s.1.

Yılmaz, Mehmet Serhat (2009), “Kastamonu’da İstiklal-i Osmani Günü Kutlamaları (1913-1921)”, *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 3, s. 83.

Kitaplar

Akşin, Sina (2001), *Jön Türkler ve İttihat ve Terakki*, Ankara: İmge Yayınları.

Bolat Salman, Bengül (2012), *Millî Bayram Olgusu ve Türkiye’de Yapılan Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları (1923-1960)*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.

Cumhuriyet’in On yılında Zonguldak ve Maden Kömürü Havzası, İstanbul: Zonguldak Ticaret ve Sanayi Odası Yayını, Sanayi-i Nefise Matbaası, 1933.

Çelebi, Mevlut (2007), *Atatürk ve Manisa*, Manisa: Manisa Belediyesi Kültür Yayınları.

Demirhan, Nezahat (1999), *Cumhuriyet’in Onuncu Yılı’nın Türk İnkılâp Tarihindeki Yeri ve Önemi*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayını.

Deringil, Selim (2007), *İktidarın Sembolleri ve İdeoloji*, (Çev. Gül Çağalı Güven), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Güneş, Günver ve Elmacı, Mehmet Emin (2013), *Tek Parti Döneminde Aydın’da Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları*, Zeus Kitabevi.

Hobsbawm, Eric ve Ranger, Terence (2006), *Seri Üretim Gelenekler: Avrupa, 1870-1914*, *Gelenek’in İcadı*, (Çev. Mehmet Murat Şahin), İstanbul: Agora Kitaplığı, 315.

EKLER

Ek.1- Zonguldak'ta Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları (1926)

تورکجهولداق

اقتصادی، قلمی، فرهنگ غریبی

* پهرشه نپه کونلری هر قار بی *

صافی : ۱۳۶

سایه : ۱۳۶

سایه : ۱۳۶

سایه : ۱۳۶

ده ذوقولداق ...

سایه : ۱۳۶

سایه : ۱۳۶

سایه : ۱۳۶

سایه : ۱۳۶

بوگون، تورکیانک جمهوریه قاووشدوغی کونلر

کون، بوتون تورک ایلنده بایرام واره بویوک ایسی برابرام ! بوگون، تورک ای، هجیان اینجه در، دیورانی، کونک، بلارجه ظالمه چار، کون سوکراه ظفره، حقه واستقلاله قاووشدوغی ویک تورکیانک، یکی تورکیه جمهورینک، بویوک عصرلری، ظالمه حله آدوب بوکسه لکن، عظمت واحشام اینجه در. دوغدینی بومقدس کون، شیمدی تورک وطننک هر بارچا، نده بی دهرین وعلوی تقاضارنه تسعید ایدیلرود.

مل بایرام مناسبتیه بویوک ملتیزی تبریک و تحجیل ایدر و تورکیانک ایلیک سهوکیلی جمهور ریسی نازی مصطفی کمال باشا سفیرتاریته نامیلاری عرض ایلر - تورکاری ظفره، حقه، استقلاله، و جمهوریتنه، مدنیته قاووشدوران، بویوشار-



عنه باش و کون قلمی عدیت
باشا حضرت قلمی



بویوک جمهور ریسیون مشیر قلمی مصطفی کمال
باشا حضرت قلمی



عنه «ارکان حربیه عمومی» ریسی مشیر
مشیر قلمی باشا حضرت قلمی

«حکومت» میدانیلنسه کیدیله چکدر . بورداساعت ۱۱ده مراسم باشلانچاقدر. بولده خلق فرقه سی و تورک اوجاشی تونار. نده مکتب طلبه سی استقلال اوجاشی مارشلری سوبله چکاردو .

۲ - رسی و شخصی بوتون نولر و مؤسسولر ، دائره ده فسه دالری و باراقارله دوناتیلچاق ، بوتون صنعت و تجارت نولری « تعطیل اولوناجاق کیچه، هر طرف فه نولرله آیدنیلاتیلر . چاقدر .

۳ - لپانده کی کبیل آلی سامچاقار-

۴ - مراسم شوسورتله بلایرچاقدر: قیز مکتبی «جمهوریت» اورنا مکتب، اسقلال مارشلی. بلدی نامه خطابه، تورک مکتبیدن منلومه، جمهوریت خلق فرقه سی نامه خطابه، آرزک مکتبیدن منلومه، والی بک طرفسندن خطابه . استقلال وادالیارینک تبلیغ رسی. قیز

۵ - ساعت ۱۶ده قیزل رسی ساعت ۱۵ده «تورک سوبله نده اسوب بایرامی» سلیمت نوده قظاھرات . ساعت ۲۱،۵دن صابا. حه قدر دوام آتیک اوزده تورک اوجاشی نئی کله، نقاشی آتنده «وارینه ناه طرزنده بریلار» (نقار آتینه قیز مکتبیدن مانعا دون مکتبیل طایسی و والیو نده آتقاق جمهوریت بایرام مناسبتیه غزمنه رسی بون کون چکاردو .

Ek.2- Zonguldak'ta Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları (1928)

بششی ییل
آبرنا شرفلری

بیللیی 250 ، آتی آییی 125 غوردو شدیر .
دانیسی 5 غوردو شدیر .

اعلان آمرتیری بازارقله و بهشیتدی .

زولغولداق

اجتهایی ، اقتصادی ، ادبی

مملکت غزتی

جمهوریت پارسی لئجیسی

صاحبباش میزلی
طاهر قارا داغوز

اولاره زوی

آتاغی جارشیده آنکی مامس آرقاشنده
تلهفون : 74 زولغولداق

کریشیده ادهغون باریلره حاضریه ییز آقشدر .

صوک تشرین 928

بازار کونفری هیقار

صایک: 218

« 29 ایلک تشرین جمهوریت پارسی » آشنس تظاہراته تمیید ایدیلمدی .

مارشی ترم ایندیبلر . ایلک دفعه ، والی سز طرفندن « مدافعه حقوق » اعضاستندن اسبق بایده رئیس مدنی محمد محمود تکه - مل محامده خدمتندن دولای آق و عسکرلیک غمیس رئیس یکباشی طیارک طرفندن خطاب شایطاردن مملکتکری شکری ، خابطو کبلی احسان وفاق بکزه - جبهده کوسه رده کبکری فدا کارلاردن دولای - قیریزی قورده لال استقلال مادالیاری ، آقیشار ایچنده هاتلیق ایدیبلدی . بوندن سوکرا ، مینی مینی برکتلی خانم قیز ، کونولن قویان آقیر باشلی بر - خطابلی هیجالله تکرار لادی . سسنه وسوزلریته ، زمان زمان ، اولفادر حاج اولوبوردی ، که بر چوق سوز شایطیری ایرمه ندره بیاردی . اورا تکبلی بر خاق قورده مدرس اسماعیل حق بکک « بویوغازی به آرمانده کی اعتسارسی ، چوشقون روح خاچ قیبل بر آرمان حالده سوندی . صیرا ، یوکه که معدن مهندس مکتبکدی . جمهورتی سندن آتدی شاعر چیت کایدی ، جمهورتی کونولن دووان ، دهرندن قورادان کینجکک چوشقون بر تمل اولدی . کچ شاعر ، دیگر سنورلریزه کیردی کیم خطابه سی هیجان ایچنده ، وجد ایچنده ایراد ایندی و چوق آتیشلادی . خلق نامنه سوز آلان جمهورتی خلق قرقسی ولایت معدنی ابراهیم آدمک ، کور ، وفاق برسله حکومتیزه فارسی دودونمز ناپیش شکرانی تکرار . لادی و کینچارک کونولن دوغان سوزلریته بریش علاوه ایدهمه به چکی سوله یاره ک آقیشار ایچنده ، کرسیدن ایندی . متعاقباً کچ و چوق قیندار والی سز عا کابک کرسی به چیداق سوزنی ایکبلی هیجه سز کچردیکیم - یوکه که خطابه سیله وحلی یوس بونون قانالانوردی . محرم واتی مملکت شیددی به ادا مملکتا به ایلر نه کوسه رده کبکری قدرت و وقینارندن باشقاق ، نماز بر خسانیه داما حیران و حیرتکار اولدی : خطابتا . برده آیدی چلک اولان غازی تک سوزلریله سوسله ن خطابه سی ، بونون کونولرک ترجاییدی . بوندن سوکرا ، مکتبک باوردی « تونکک دغاس » قی ترم ایندیبلر و سراسمه نیاث وریلیدی .



تورک ماتی قورتاران ، ظفر ، شرفلر ایچنده باشقال

جمهوریت رئیسین غازی مصلحت کال مضر تری

« 29 ایلک تشرین » (جمهوریت پارسی) ، بویس ، بو آن یوکه پارسی . آن یوکه بر سه و جبهه قازیشلادی . جمهوریت قرقسی و مختلف تشککل ؛ بر حافان قرقسی ، یوکه پارسی آتاشلر بر سوزلده مد ایچین حاضریه ییز اولوبوردی . نامه و بلده ، جمهوریت قاق قرقسی ، حکومت تونلر نه یوکه و تکمل ملالقر بریدیلدی . چارنی جاده سی قوم و کولرک کونون بر منظره آدی .

29 ایلک تشرین - بازارته سی کوی ، تون داتورلر ، رسمی و خصوصی مؤسسه لره یازدر و بونون چارنی شمن باشده قورده لره یازدر یزله دولای قاق بو سوزلره شیر یز یز ایچنده کولن بر باهار کولرک ماکلی عرض ایوردی .

ایرام کوی ، ساعت 10 ده ، بروغم جلاله بونون تشککلرک اداره عارلری و مکتبکری لسی ، قاقبیلر و حاللار جمعیری ، معدن چارنی ایچیلری ، جمهوریت خلق قرقسی ایی تونلر حاضریه لادیبلر ؛ مراسم قرقسی قور تونون حرکت ایده ک حکومت میدانه یوزر اولادی . بولیس و ژاندارمان قوردرلی کبیل میرالادیبلر و میدان ، یکبازه بر خاق تله سیله قیانتایه باشلادی .

اوکون ، هر کونکو سولوق و یکبکین بره لریله ، هپ بار عتک رده کتدی . کبیلر ، ناپیش نشه باهارله دولوبدی . لیلر ، بولوسلر اقلرک برده پارچاسیدی . یوکه کوچوک ، بونون لالایقده ، قاقبیلر ، درونه یین برده باقور کیدی . داغالانان راقلر ، پایله شمن چورمه قدار چوقدی . رکس ، پارسی کورده بر چوق قدار عارلریله . مکتبیلر ، کون سیرالرده قی مارشلر ککبیلرندن طاشان نشه لری لرافه داغیوردی .

ولایت طرفندن نظم ایدهن بروغمده رسته بولن صیرابه کوره داتر دیشلری ، رسمی و خصوصی مؤسسه لره مدیرلری ، کلایه موبدوات ، ولایت مقامه کیدرک میزلی تریک ایندیبلر . متعاقباً والیرا کافک ، معارف آمینن عیان توری ک وسائر لاله میدانه ایندیبلر . مکتبیلر استقلال

هیز و خیزم زولغولداق ایچیلر ،

سپیل جمهوریت شکرک بششی ییل دونومز راستنولمه بو سعرد کونره بسه

یلک بیلک شانه و شرفیدر دافانولانه و بو کسدنله تورک باراشلک ایلر افنده

طریونه سوه کبلی ملترک کونولردره خوشوب کلده بو تظاہراتی ایلک

زیاده سزویلمک ب مملکتک شاد و قیندار بر سمنی صفیندر کچ قیلک ایلو بیلر

هیجاییلر قارشیور و قادر ، ایلک بونوره وطندا شاری و غازیلمک امانتی

ماتشانه کچ بارورلی هیجند سولوموم .

هیز و وطندا شاد ،

جمهوریت ؛ تاریخک تورک مللته سز ایلدی قنر دستمولاک دوشیموز

بر تخمیسیر ، تاریخک مقدر قیلدی جمهوریت ، بالک ب شکل ایلره

دمیل ، هینی زمانه تورک هیبت اجتهایی ایچره ب شکل خصوس و ب

شکل مماندر ، آقیدیلر ؛ (آقیشدر)

آزانی ایلر صیفده

Kaynak: Zonguldak, 4 Kasım 1928.

